

צ'יבזטי מוזהר"ן

קמא

דף קיט.

עם

ביאור חברותא

ללימוד בעיון

תורה רסו

אמר שהמתמיד בלימוד ספרו יהיה נעשה איש כשר באמת
ובעל מה גדול כי יש בה עמקות נוראה שאין בשום ספר
(ה"מ שמו שמה)

ההתקשרות, ותיכף ומיד נתעלם, כי אח"כ נתפרדו ונתרחקו, כי עדיין היא אמורה עליו עד הוהפא. נמצא שבשעת השידוך נתגלה אור האהדות שלהם שהיה עד עתה בהעלם, ותיכף ומיד נתעלם כנ"ל, בבחי' והחיות רצוא ושוב כנ"ל. ובשביל זה שוברין כלי הרם בשעת התקשרות השידוך, כי כתיב (שם) **והחיות רצוא ושוב כמראה הבזק**, פירושו [2] כאור היוצא מן החרסין, דהיינו הניצוץ שיוצא בשעה ששוברין כלי הרם שהוא רק לפי שעה. יע"כ בשעת התקשרות השידוך שאז אור האהדות שלהם נתגלה בבחי' **רצוא ושוב כנ"ל**, ע"כ שוברין כלי הרם, זה מרמוז על סוד **והחיות רצוא ושוב כמראה הבזק כנ"ל**: יע"כ עוד טעם על זה לעיל כפי' ס' [3] ובליקוטי תנינא בסופו [4]:

רסו [5] דע"ה שמימות בהמות וחיות בלא זמנן, הוא ע"י שאינן נזהרין במצות סוכה כראוי. כי סוכה בחינות אמא דמסככא על בנין (תיקונים ד"ג) [6] בחינות **אם לבינה תקרא** (משלי ב). וזהו בחינות ההבדל שבין גדר אדם לגדר בהמה, כמו שארז"ל (ברכות יוד) **ברכי נפשי את ה' ואל תשכחי כל גמוליו** [7], שעשה לה דדים במקום בינה, אבל בהכמה יונקת מדדי בהמה למטה. וזהו ההפרש שבין גדר אדם לבהמה, שהאדם יונק מדדי אדם שהוא במקום בינה, בחינות **אם לבינה תקרא** בחינות סוכה, אבל בהכמה יונקת מדדי בהמה שהם למטה. ועל כן כשפוגם במצות סוכה, אזי נופל מבחינות דדי אדם שהם במקום בינה, בחינות סוכה, ואזי נופל לבחי' דדי בהמה, ויונק משם. נמצא שיונק משפע של הבהמה, ועל כן יונק את חיותם, ועל ידי זה הם מתיים, על ידי שנוטל מהם את השפעתם. ולפי הפגם שפגם בסוכה, כן הוא נפילתו, וכן נוטל את השפע של הבהמות, וכמו כן גורם מיתות הבהמות והחיות. וזהו בחי' **ולמקנהו עשה סוכות** (בראשית לג) כי הסוכה הוא בשביל מקנהו כנ"ל:

גם העוסקין בכנין מוזיק להם, כמשרז"ל (סוטה יא) כל העוסק בכנין מתמסכן [8], כי צריך לבנות הבית בחכמה ושכל, ואזי אין מוזיק לו הבנין ואזי ראוי לו לבנות בית, כמו שכתוב (משלי כד) **בחכמה יבנה בית ובתבונה יתבונן** [9] **ובדעת חדרים ימלאו**, [10] (כי יש לו מקום להכניס השפע). אבל כשבונה בלא שכל, אזי מוזיק לו, ועל כן מתמסכן, כי זה עונשו על שפגם בחכמה, כי היה ראוי לו לבנות הבית בחכמה כנ"ל, ועל כן עונשו שמתמסכן, שזה בחינות פגם החכמה, בחינות **הכמת המסכן בזויה** (קהלת ט). ועל כן על ידי הסוכה שהיא בחי' שכל, בחינות **אם לבינה כנ"ל**, עיי"ז יכול לבנות בית, בבחי' **בחכמה יבנה בית וכו' כנ"ל**: וזהו בחי' (שם [11]) **ויעקב נסע סוכותה ויבן לו בית כנ"ל**:

וזהו בחי' שבועות, כי שבועות וסוכות הם אחד, כי התורה יוצאת מבינה שהיא בחי' סוכה כמ"ש (משלי א) [12] **ואל תמוש תורת אמוך, בחי' אם לבינה** שהוא "בחי' סוכה כנ"ל": **וע"כ** תיכף אחר סוכות הוא שמחת תורה, כי מבחי' סוכה

משם יוצאת התורה. נמצא על ידי שנכנסו בסוכה, נעשים בעצמם בכחינות התורה, כי משם יוצאת התורה כנ"ל. ואז מתחלת התורה שהוא בראשית, בחינות בית, היינו בית דבראשית, בחינות **ויעקב נסע סוכתה ויבן לו בית כנ"ל**: וזהו בחי' **סוון** [13], שאז הוא זמן מתן תורה, ר"ת **ויעקב נסע סוכותה** [14] ויבן לו בית וכו' כנ"ל [15]:

רסז [16] **שבועות** הוא רפואה להריאה, כי ה' כנפי ריאה כנגד ה' חומשי תורה (תיקון כה [17]). ובשבועות מקבלין התורה יכולין לקבל חיות חדש:

רסח [18] **כשאין** האדם מסתכל על התכלית, למה לו חיים. והנה הנפש מתנגעת תמיד לעשות רצון יוצרה, וכשרואה שאין האדם עושה רצונו ית' חיו' אזי היא מתנגעת [19] מאוד לחזור לשרשה, ומתחלת להמשיך עצמה להסתלק מגוף האדם, ומוזה נהלה האדם, על ידי שנחלש כח הנפש, ע"י שממשכת עצמה ממנו מהמת שאין ממלא רצונה, כי היא"ו רוצה רק שיעשה רצון המקום ב"ה: ומה שהאדם חוזר לבריאותו על ידי רפואתו, הוא מהמת שהנפש רואה שזה האדם יכול לכוף עצמו לעשות היפך תאוותו ורגילותו. כי הוא מורגל באכילת לחם ושאר מאכלים, ועכשיו כופה תאוותו ומקבל רפואות וסמים מרים בשביל בריאותו. ומחמת שהנפש רואה שהוא יכול לכוף תאוותו בשביל איזה תכלית, ע"כ היא חוזרת אליו, כי היא מצפה שיוכף תאוותו בשביל התכלית האמיתית, לעשות רצון יוצרו ית':

רסט [20] (לשון רבינו ז"ל) **מדירת** הצדיק ניכר מעשה הדור, וסימן לדבר, **והיא יושבת תחת תומר** (שופטים ד), ואחז"ל (מגילה יד) מה תמר אין לו אלא לב אחד אף ישראל כן. (ע"כ לשונו ז"ל):

ער [21] **כמו** שיש התעוררות מאדם לחבירו, כגון כשרואין שאחד אומר בקשות וסליחות בהתעוררת כלב נשבר, אזי חבירו מתעורר ממנו ג"כ, כי מתעורר מחבירו ומתחיל להסתכל על עצמו, ונתעורר ג"כ, ומתחיל לומר ג"כ בקשות בהתעוררת [22] הלב, כמו כן יש אצל האדם עצמו [23] התעוררות מיניה וביה, שמתעורר מתוך דברי עצמו, דהיינו שאומר בקשות ותחינות בהתעוררות וצועק וי לי, ובתוך כך נתעורר מזה ומתחיל להסתכל על עצמו היכן אני, ומי צועק כך, הלא וי לי, לי ממש, ומתחיל שנית לצעוק וי לי, לי דייקא. ואף שבתחילה נדמה לו כאילו ג"כ אומר באמת כראוי, עכ"ז אח"כ רואין ההפרש בין קודם לאחר כך והבן:

רעא [24] **צריך** שיהיה להאדם עזות דקדושה כמבואר בכמה מקומות. כמ"ש (אבות פ' ה) הוי עז כנמר, וכמוכא לעיל [25], ואפי' נגד הרב בעצמו צריך שיהיה לו עזות, שיעיז פניו לדבר עמו כל מה שצריך, ולא יתבייש. וזה שאחד מקורב יותר, הוא רק ע"י שיש לו עזות

תורה אור
 יחזקאל א (יד) והמיות רצוא ושוב כמראה הבזק: תורה רסו
 משלי ב (ג) כי אם לבינה תקרא לתבונה תתן קולך: תהילים קג (ב) ברכי נפשי את יהוה ואל תשכחי קל גמוליו:
 בראשית ושלח לג (יז) ויעקב נסע סוכתה ויבן לו בית ולמקנהו עשה סוכת על פני קרא שם המקום סכות: ס משלי כד (ג) בְּחִכְמָה יִבְנֶה בַּיִת וּבִתְבוּנָה יִתְבֹּנֵן: (ד) וַיִּדְעַת ה' דָּוִד וַיִּלְאָה קַל הוּא יָקָר וְעֵצִים: קהלת ט (טז) וְאֶמְרָתִי אָנֹכִי טוֹבָה חֲקִיָּה מִגְּבוּרָה וְחִכְמַת הַנְּסִיחַן מִזְּבוּרָה וְדַבְּרוּ אִינָם נְשִׁעִים: משלי א (ח) שָׁמַע בְּנֵי מוֹטֵר אֲבִיקוּ וְאֵל תִּשַׁע תוֹרַת אֲפָקִי: תורה רסט
 שופטים ד (ה) והיא יושבת תחת תמר דבירה בין הקמה ויבן בית אל קמר אפרים ויצלו אליה בני ישראל למשפט:

¹ בדפ"ר - ופירש"י
² פירושו רש"י שם ד"ה כמראה הבזק
³ בדפ"ר כאן הוא סיום התורה וסיום חלק א' של הלוקטי מוהר"ן וההמשך היא הוספה של מוהר"ת בתקפא.
⁴ מוהר"ת בתקפא
⁵ תורה ס' אות ה' [דף עג.]
⁶ תורה צ' תנינא [דף מ.]
⁷ לא ידוע מתי והיכן נכתבה תורה זו ועיין חיי מוהר"ן סימן נו כמ"י רבינו שנמצא ושייך לתורה זו. ועיין שיש"ק ח"ב סימן רעט כשנכנס רבינו לדרך בכרסלב היתה שם מחלת בהמות ואז אמר תורה זו עוד עיי"ש סימן רעה כיצד נשתלשלה אמירת התורה. עוד עיין חיי מוהר"ן סימן נו ולק"ה מלה א' מובא בשיש"ק ח"א סימן פח.
⁸ במשך הנחל מהדר תש"ן ותשס"ג - טעם שמימות, וראה גם ריש תורה מא שנמשט תיבת ריקודי, כי במהדורה מנוקדת ראשונה של משך הנחל עשו תיבה ראשונה כותרת וכשהחזירו במהדורה שניה שם נשמטה התיבה לגמרי וכאן נשמטה ותיקנו טעם במקום דט)
⁹ הקדמת התיקונים בדפים שלנו דף ב:
¹⁰ תהלים קג ב'
¹¹ עיין שיחות הר"ן אות ס'
¹² גם בדפ"ר - יתבונן, בתרלד ומתלד - יתבונן (כלשון הפסוק)
¹³ עיין סנהדרין צב.
¹⁴ הערה זו נמצאת כבר בדפ"ר
¹⁵ בראשית לג הנ"ל
¹⁶ ומשלי ו' כ'
¹⁷ בתרלד - בס"י
¹⁸ צ"ל סיון בידו ואז כי כן מבואר בשע"ה אה"ע ס' קכו סעיף ז' ור"ל בפסוק זה מרומז ענין סיון שני פעמים כי ויעקב נסע סוכותה ר"ת סיון היינו הו"ו יוד של ויעקב, כי הוא אינה משרש התיבה ע"כ צריכין לצרף עמה גם היוד. וכן נסע סוכותה ויבן ר"ת סיון ור"כ כנ"ל. ועיין עוד בפל"ח.
¹⁹ מתרצו - סוכותה
²⁰ לב ר"ת לו בית, לב זו התורה, כי ב"ת מבראשית למד מלעיני כל ישראל היינו כלל התורה (זה מצאתי מכת"י ז'ל).
²¹ בתרלד - לשונו ז"ל) TOT
²² לא ידוע מתי והיכן נכתבה תורה זו (במהדורת תרלד כתוב שהיא לשון רבינו)
²³ דף ע.

מאמר ולמקנהו עשה סוכות

מספה"ק ליקוטי מוהר"ן

תורה זו כנראה לשון מוהרנ"ת
ובתוכה ובסופה העתקנו נוסח כתב
יד רבנו שמצא מוהרנ"ת אחרי
ההדפסה.

זמן ומקום אמירת התורה

תורה זו נאמרה בברסלב סמוך אחרי
שעבר לגור שם באלול תקס"ב (שי"ק
ב' רע"ט) או אולי סמוך לזמן שעזב
משם לאומן תשרי תקע (שי"ק ב'
רע"ח).¹

פתיחה

רבנו מבאר גודל מעלת מצוות סוכה שאפשר לזכות בה לשכל נפלא חכמה עליונה המאירה מבינה, היא אמה
המאירה ליושב בסוכה שכל שהוא עיקר ההבדל בין אדם לבעל חי, לעומתו יש שפע הבעלי חיים שממנו יונק
מי שלא מקיים מצוות סוכה כראוי. ואזי גם כשעוסק בבניין הוא מתמסכן ונעשה עני. והשכל הזה הוא שרש
התורה שבה אנו שמחים במוצאי חג סוכות והיא התורה שאנו מקבלים בשבועות במתן תורה.

ליקוטי הלכות

יו"ד הלכות ספר תורה הלכה א (עפ"י תורה רסו)

יו"ד הלכות מזוזה הלכה א (עפ"י תורה רסו)

חור"מ הלכות גביית מלוה הלכה ב (עפ"י תורה רסו) – על ידי מצות סכה שהיא בחינת דעת, על ידי זה עולין מבהמה לאדם. וזה
בחינת צדקה והלואאת חן, שעל ידי זה מעלין את העני מבהמה לאדם. כי חכמת המסכן בזויה (קהלת ט) ועל כן
כשהוא עני נמצא שנפגם חכמתו. ועל כן הוא נקרא בחינת בהמה שהוא העדר הדעת. כמו שאמר דוד (תהלים עג),
”ואני בער ולא אדע בהמות הייתי עמר”. כי דוד היה קורא את עצמו תמיד עני ואביון, כי היה עוסק תמיד בתפלתו
לתקן מדה זו בידוע וזה שכתב רבנו זכרוננו לברכה (סימן לו) שעל ידי צדקה נעשין בגדר אדם, כי זה מדה כנגד מדה
על ידי שמעלה את העני מבהמה לאדם, על כן זוכה גם הוא שעולה לגדר אדם על ידי זה. והדעת היא בחינת סכה
כנ"ל. וסכה היא נהגת ביום ובלילה, כי הסכה היא בחינת עני כבוד שכתוב בהם, ”לא ימיש עמוד העני יומם ועמוד
האש לילה וכו'”. כי עקר הדעת הוא בחינת חבור חסד וגבורה שהם בחינת יום ולילה. וסכה היא בחינת הדעת ועל כן
עמוד העני משלים וכו', כי עקר הדעת, שהיא בחינת סכה, בחינת עני כבוד, היא בחינת חבור יום ולילה כנ"ל

חור"מ הלכות מקח וממכר הלכה ד' (עפ"י תורה רסו) – (ב) וזה בחינת תקון חטא אדם הראשון, כי זה ידוע שבאלו הימים הקדושים, ימי
תשרי, אנו צריכין לתקן חטא אדם הראשון שאכל מעץ הדעת ביום שנברא, שהוא ראש השנה ואנו צריכין בכל שנה ושנה בכל דור
ודור לתקן חטא זה, שאנו עוסקין בתקון זה מראש השנה עד שמיני עצרת, כמבאר בכתבי האר"י ז"ל. כי אדם הראשון על ידי שאכל
מעץ הדעת טוב ורע נפל מבחינת שפע של אדם לשפע של בהמה, כי גדר האדם הוא הדעת והוא פגם בהדעת על ידי שאכל מעץ
הדעת טוב ורע, ונמשך אחר תאוות הבהמיות שהם בחינת הרע שבמעץ הדעת ועל ידי זה נפל משפע אדם לשפע של בהמה, כמו
שכתוב, ”ואכלת את עשב השדה”, שהוא מאכל בהמה, כמו שאמרנו רבותינו זכרונם לברכה שאמר אדם הראשון, אני וחמור נאכל
באבוס אחד. רק שה' יתברך חמל עליו גם אז ואמר לו תכה, בועת אפך תאכל לחם. כמו שאמרנו רבותינו זכרונם לברכה, בשעה
שאמר הקדוש ברוך הוא לאדם הראשון, ואכלת את עשב השדה נודעו, אמר, אני וחמור נאכל באבוס אחד! פיון ששמע בועת
אפך תאכל לחם (אבות דרבי נתן פרק א) נתישבה דעתו, הינו שהוא בחטאו גרם שנפל לשפע של בהמה כנ"ל שזהו בחינת ואכלת
את עשב השדה, בחינת אני וחמור באבוס אחד. רק שה' יתברך גם בעת שקללו חמל עליו ורמו לו שיש כחוח לתקן הפגם ואמר לו
מיד, בועת אפך תאכל לחם. הינו שאפשר לה לחזור לינק בחינת שפע של אדם שהוא בחינת לחם, אבל יגיע לה ביגיעה וטרח גדולה
בחינת בועת אפך תאכל לחם, שמחמת החטא צריכין לטרח ולהתיגע הרבה מאד עד שמברין השפע מבחינת שפע של בהמה
לשפע של אדם.

חור"מ הלכות מעקה ושמירת הנפש הלכה א (עפ"י תורה רסו)

¹ א' ע' ט' שבט תשפ"ד ירושלים

² בשיש"ק חלק ב' סימן רע"ח מבואר שתורה רסו השתלשלה כשרבנו אמר לרבי אהרן דרב שהבית שלו כמו סוכה כמבואר בימי
מוהרנ"ת ח"א סימן לט וזה היה בשבת בראשית תקע.

ומיד בשיש"ק הנ"ל אות רע"ט מבואר שתורה רסו נאמרה בכניסת רבנו לברסלב אלול תקס"ב כשראה בהמות נופלות ומתות
בשיש"ק החדש ח"ג סימן תרע"א מובא רק השיחה הנ"ל שבסימן רע"ט

גם בלוח זמני התורה של משך הנחל שעשה ר' אברהם וינצנדרל ז"ל כתב שזמן אמירת תורה רסו בתקס"ב – תקס"ג משמע שלא מתייחס
כלל לשיחה הנ"ל שבסימן רע"ח אע"פ שהוא בעצמו כתב אותה בשם רבי לוי יצחק זצ"ל

חור"מ הלכות מעקה ושמיירת הנפש הלכה ב (עפ"י תורה רסו)

עוד מה שמפוזר בלקוטי הלכות בעניין התורה שלנו

אור"ח הלכות ראש השנה הלכה ד' אות י' – ועל פן סכה פטור ממוזזה, כי המוזה קובעין בפתח ממש שסמוך לחוץ ודרך שם נכנסים מן החוץ אל הבית, על פן צריכין שם מוזה כדי שלא יתגברו, חס ושלום, החיצונים השוכנים בחוץ ולא יהיה להם שום אחיזה ושליטה בבית חס ושלום, אבל על ידי מצות סכה, שעל ידי זה מבררין מקומות החיצונים ומכניעין הסטרא אחרא והחיצונים במקומן, ואז אין להם שום שליטה אפלו בחוץ שהיה עקר בחינת סכה שיוצאין מן הבית לחוץ לישוב בסכה כדי להכניעם ולגרשם אפלו בחוץ, ועל פן אין צריכים שם מוזה כלל, כי כבר נכנעו ונתגרשו לגמרי אפלו בחוץ על ידי בחינת סכה וכו' פנ"ל. וזה שכתב רבנו זכרוננו לברכה במקום אחר (בסימן רסו) שעל ידי מצות סכה יכולין לעסק בבנין בית ולא יזיק לו כלל, כי עקר ההזק חס ושלום, שיכול להגיע חס ושלום, למי שעוסק בבנין הוא מחמת שמגרשם ממקומם, כי בתחלה בשלא היה שם בנין בית היה מקום הפקר והיה יכולים להתאחו שם, ועכשיו בשבוינין שם בית הם מתגרשים משם ועל ידי זה יכול להגיע לו הזק חס ושלום, אבל על ידי מצות סכה, שעל ידי זה מכניעים החיצונים לגמרי ואין להם עוד שום שליטה ואחיזה כלל אפלו בחוץ פנ"ל, ועל פן, על ידי זה יכולים לעסק בבנין ואינו מזיק כלל, כי אין להחיצונים עוד שליטה כלל אפלו בחוץ, כי נתגרשו ונתפטלו לגמרי על ידי מצות סכה פנ"ל. ברוך ה' לעולם, אמן ואמן.

חור"מ הלכות גביית מלוה הלכה א' (עפ"י תורה טו) – כי בית הוא מקום העשירות, כי שם מנחים כל החפצים והעשירות של האדם. וזה בחינת ביתו זו אשתו שמשם העשירות פנ"ל. וזה שאמרו רבותינו זכרונם לברכה (חליץ דף צוה), בית ואשה סימן להצלחה, כי בהם תלוי ההצלחה, והיגו העשירות פנ"ל. כי השפע יורדת לתוך החדרים של ביתו בבחינת (משלי כד) ובדעת חדרים יפלאו. וכמו שהבנתי מדברי רבנו, נרו יאיר, במה שאמר על פסוק, 'ויעקב נסע סבחה ויבן לו בית', (סימן רסו). ועל פן מי שבונה ביתו בלא דעת ופוגם בבנין ביתו, על פן מתמספן. הפך העשירות שבא לתוך הבית כשהוא נבנה בתקונו בדעת, כמו שכתוב שם. ועל פן מוזה שהיא בחינת תקון הבית, בחינת מחוץ של הבית, על פן המוזה היא בחינת עשירות, כמו שכתב רבנו במאמר "צ"ית צדק עדת"ר" (סימן כג).

חור"מ הלכות נזקי שכנים הלכה א' אות ו' – וזה שכתב רבנו, נרו יאיר, (סימן רסו) שצריך לבנות הבית בחכמה בבחינת בחכמה יבנה בית ואזי נשפיעין לשם כל ההשפעות. וכשפוגמין בזה ואין בונין הבית בחכמה אזי מתמספן עין שם. היגו שצריך לבנות הבית בכונה זו כדי להמשיך לתוכו חכמה, והיגו שעל ידי מחצות הבית כוון הראות להסתפל על התכלית ומשם נמשכין כל החכמות כפידוע ומשם נשפיעין כל ההשפעות, כי כל ההשפעות באין על ידי חכמה שהוא שרש הכל, כמו שכתוב: "החכמה תחיה". וכמו שכתוב (תהלים כד): "כלם בחכמה עשית". ועל פן הבית מסגל לעשירות כשהוא פראי בחכמה פנ"ל וכן איתא לעיל שבית הוא מקום העשירות פנ"ל. וזה בחינת המוזה ששוקבועין בבית שהיא בחינת המשכת החכמה אל הבית, כי המוזה היא בחינת תורה, כי צריכה שרטוט וכל תקוני בתוכה ספר תורה וגם השתי פרשיות הם בלילית התורה שהם בקבלת על מלכות שמים ועל מצוות. והתורה מחכמה עלאה נפקת ועל ידי זה ממשכין בחינת חכמה אל הבית כדי שיהיה בחינת בחכמה יבנה בית פנ"ל. ועל פן המוזה מסגל לעשירות כדאיתא בדברי רבנו, נרו יאיר (סימן כג), כי חיות העשירות על ידי חכמה פנ"ל וכמוכא עוד בכמה מקומות בדברי רבנו.

חור"מ הלכות חלוקת שותפים הלכה ב' (עפ"י תורה כח) אות ב' – ועל פן שעור בית לכל דבר הוא ארבע אמות, כי כל אחד צריך לבנות ביתו בקדשה שיהיה ביתו בבחינת בית הנבנה בין שמיא לארעא שלא יהיה, חס ושלום, בבחינת בית באוירא דעלמא שהוא מקום החיצונים שהם אוירא דעלמא פנ"ל. כי עקר בנין הבית הוא כדי להשמר מהם, כי הבית הוא מקום משמר מהחיצונים שמקומן באוירא דעלמא, ובבית נסתרין מהם, כי הבית הוא מקום משמר מהחיצונים ששורים בחוץ שהם בחינת אוירא דעלמא ועל פן עקר בנין הבית הוא על ידי בחינת הד' אלפין הנ"ל בקדשה שהם בחינת חכמות התורה הקדושה בבחינת בחכמה יבנה בית וכו' (משלי כד). כי עקר בנין הבית בחכמה פנובא בדברי רבנו זכרוננו לברכה במקום אחר (סימן רסו). וזה בחינת בראשית ברא אלקים את השמים ואת הארץ, כי התחלת התורה ב'ב', כי עקר בנין הבית הוא על ידי חכמות התורה הקדושה. וזהו "בראשית", כי ראשית חכמה (תהלים קיא). וזהו בראשית ב"ת ראשית בחינת בחכמה יבנה בית. ובית כזה הוא בחינת בית הנבנה בין שמיא לארעא פנ"ל. וזהו, "בראשית ברא אלקים את השמים ואת הארץ". בחינת בית הנבנה בחכמה דקאים בין שמיא לארעא.

חור"מ הלכות חובל בחברו הלכה ג' אות יז – כי פשוטין לקדש דברי ביתו בתורה ועבודה והכנסת אורחים וכו' על ידי זה פבוד ה' שוכן בתוך ביתו ואזי ביתו בבחינת הבית המקדש מעט, פמוכן בדברי רבנו זכרוננו לברכה בהתורה בראשית (בלקוטי תנינא סימן סז) שקדשת בתי ישראל הוא בבחינת הבית המקדש ששם עקר הכבוד בחינת ויבדו ה' מלא את הבית פנ"ל. וזה שכתב רבנו זכרוננו לברכה (סימן רסו) שסכה מסגל לבנין הבית, כמו שכתוב, 'ויעקב נסע סבחה ויבן לו בית', כי סכה היא בחינת ענין פבוד, בחינת פבוד דקדשה שהיה עקר תקון הבית. ועל פן הוא סכנה גדולה לבנות בית, כי עקר הבנין הוא בשביל להמשיך הפבוד, כי ביתו הוא פבוד פנ"ל וכשהפבוד נמשך להאדם אז הוא בסכנה גדולה כי הוא נשקל במאוננים אז בבחינת מאוני צדק פנ"ל. כי לפעמים יכול הפבוד לאסוף איזה נפש חס ושלום, בשאין זוכין לזהר לקבלו פראי ועל פן כל הבונה מתמספן ואמריו רבותינו זכרונם לברכה שנסכנות את בעליהן, כמו שדרשו רבותינו זכרונם לברכה על פסוק, 'ויבן ערי מסכנות לפריעה'. ועל פן סכה היא סגולה לבנין הבית, כי סכה היא בחינת תקון הפבוד דקדשה, בחינת ענין פבוד שעל ידי זה נצולין מסכנות נפש, כי, אדרבא, פשוטין לתקן הפבוד להמשיכו לתוך הבית בקדשה פראי כול לכות שיבוא אליו נפשות חדשות על ידי הפבוד פנ"ל.

אור"ח הלכות ר"ה הלכה ד' (עפ"י תורה ו) אותיות ז' – וזהו בחינת מצות סכה אחר עשרת ימי תשובה, זה בחינת שלמות התשובה שהוא דיקא על ידי בחינת עיל ונפיק וצריך להיות בקי בזה מאד בחינת בקי בהלכה בקי בעיל בקי בנפיק וכו', (פמבאר שם). כי צריך להיות בקי מאד כשהוא בבחינת נפיק לבל יפל לגמרי חס ושלום, רק אדרבא יכניע שם הסטרא אחרא ויעלה משם את הקדשה, שהיה עקר השלמות פנ"ל. וזה שאחר עשרת ימי תשובה אונה התורה לישוב בסכה ואמרה תורה צא מדירת קבע ושב בדירת עראי, זה בחינת נפיק שצוהה התורה לצאת מן הבית, שהוא עקר גבול הקדשה, זה רמזו שעקר שלמות התשובה היא דיקא פשוטין להיות בבחינת עיל ונפיק ובראש השנה וביום הכפורים ועשרת ימי תשובה, אז הוא בחינת עיל, כי אז כל ישראל עוסקים כלם רק בתורה ובתפלה ובעבודת ה', שהיה בחינת עיל. אבל שלמות התשובה הוא רק על ידי בחינת עיל ונפיק, ועל פן יוצאים מן הבית אל הסכה, כי זה שיוצאין מן הבית, זה בחינת נפיק פנ"ל. כי באמת בשאדם הוא בבחינת נפיק אז דיקא מן ומסכך עליו בחינת קדשה גבה מאד, בחינת סכה, שהוא בחינת אמת דמסככא עליו, כאם המוגנת על בנה לבל יפל חס ושלום, כשחולץ במקום סכנה. וכן מוכן בדברי רבנו זכרוננו לברכה בכמה מקומות שבשואדם בבחינת ירידה, בבחינת נפיק, אז דיקא נעלם ונסתר שם קדשה גבה מאד וכשואדם יבקש את השם יתברך ולמוצאו שם, אז זוכה אז דיקא לבחינת קדשה גבה מאד וכנ"ל. וזהו בחינת מצות סכה שהנה אותו השם יתברך בתחלת השנה, בתחלת התשובה שצריכה להיות בבחינת עיל ונפיק דיקא ובחינת עיל ונפיקין בראש השנה ועשרת ימי תשובה ויום הכפורים. ואחר כך צריכין לקים בחינת נפיק ועל פן צוה השם יתברך לישוב בסכה לצאת מן הבית ולישב בסכה להורות שבשואדם בבחינת נפיק, שהיה בחינת יציאה מן הבית פנ"ל, אז דיקא הוא זוכה לקדשה גבה מאד לבחינת סכה שהוא בחינת מקיפים ששומרים ומגנים על האדם אז פשוטין בבחינת נפיק. (ח) כי סכה שהיא בחינת אמת דמסככא בחינת אם לבינה זה בחינת תשובה בחינת כתר בחינת נקדה העליונה (כמו שכתוב שם). וזה בחינת מה שמבאר שם בענין השלש מצוות שנגצטוו ישראל להכירית ורעו של עמלק זהו בחינת נקדה המתחננה בחינת ידבר עמים מתחננו עין שם. כי עמלק הוא הפך בחינת סכה כי סכה

זה בחינת ענני כבוד שסככו על ישראל במדבר כנ"ל ועמלק היה רודף אחר הנחשלים אותן שהיה הענן פולטן, נמצא שענני כבוד בחינת סכה מציל ומכניע את בחינת עמלק, כי עמלק אין לו כח רק בשאין חס ושלום, בחינת סכה, דהינו ענני כבוד בשלמות, כמו שכתוב, וישמע הבגעי מלך ערד וכו'. ופרש רש"י שהוא עמלק ששמע שנסתלקו ענני כבוד. ועל כן בא על ישראל, כי אין לו כח רק בשאין ענני כבוד בחינת סכה מסככין על ישראל חס ושלום. נמצא, שסכה מכניע בחינת עמלק.... (י) עקר בחינת סכה שיוצאין מן הבית לחוץ לישב בסכה כדי להכניעם ולגרשם אפלו בחוץ, ועל כן אין צריכים שם מזוזה כלל, כי כבר נכנעו ונתגרשו לגמרי אפלו בחוץ על ידי בחינת סכה וכו' כנ"ל. וזה שכתב רבנו זכרוננו לברכה במקום אחר (בסימן רסו) שעל ידי מצות סכה יכולין לעסק בבנין בית ולא יזיק לו כלל, כי עקר ההזק חס ושלום, שיכול להגיע חס ושלום, למי שעוסק בבנין הוא מחמת שמגרשם ממקומם, כי בתחלה בשלא היה שם בנין בית היה מקום הפקר והיו יכולים להתאחו שם, ועכשיו בשבנין שם בית הם מתגרשים משם ועל ידי זה יכול להגיע לו הזק חס ושלום, אבל על ידי מצות סכה, שעל ידי זה מכניעים החיצונים לגמרי ואין להם עוד שום שליטה ואחיקה כלל אפלו בחוץ כנ"ל, ועל כן, על ידי זה יכולים לעסק בבנין ואינו מזיק כלל, כי אין להחיצונים עוד שליטה כלל אפלו בחוץ, כי נתגרשו ונתבטלו לגמרי על ידי מצות סכה כנ"ל.

חור"מ הלכות מתנה הלכה ג' (עפ"י תורה סו תנינא) אות ה' – נמצא שהבית המקדש הוא בחינת מלכות, בחינת שם אד"ני, כמוכא, וזהו בחינת אסתר שהיא גם כן בחינת מלכות ותלבש אסתר מלכות. והמן הרשע הוא כנגדם, כי הוא בחינת ראש כל חוצות, בחינת ראשית גוים עמלק, ועקר ראשיתו והתגברותו על אותן שהם בחינת סכה פידוע, וסכה היא בחינת הבית המקדש שנקרא סכת שלם, כן נקרא ראש כל חוצות, כי הם מבחוץ לענני כבוד, שהם בחינת סכה פידוע, וסכה היא בחינת הבית המקדש שנקרא סכת שלם, שמשם עקר בנין הבתים ודירות ישראל בבחינת ויעקב נסע סכתה ויבן לו בית. וכמוכא בדברי רבנו זכרוננו לברכה (סימן רסו). וכן התורה בראשית הנ"ל נאמרה לענין סכות גם כן, כמוכא למי שהיה אז בעת שנאמרה תורה זאת. נמצא שכל אותן ישראל שהיו בתוך הענני כבוד הם בתוך בית וגבול הקדשה ונכללין בהראש בית, אבל אלו שהיה הענן פולטן שהם מחוץ למחנה, מחוץ לבית הקדשה, על אלו מתגבר המן עמלק ורוצה להיות ראש כל חוצות לכבשם חס ושלום, תחת ממשלתו לבלי להניחם לשוב אל ה', לשוב לתוך מחנה הקדשה.

או"ח הלכות מזוזה הלכה ג' (עפ"י תורה סו) אות ד'

י"ד הלכות ספר תורה הלכה ד' (עפ"י תורה ח' תנינא) אותיות יד עד כב

שיחות השייך לתורה זו

בעת שוכנס רבנו לדור בברסלב, היתה שם מגפה לבהמות הנקרא "פאידי", שהבהמות היו נופלות ומתות לרב, ואז אמר רבנו את התורה שבלקוטי מוהר"ן חלק א' סימן רס"ו, המתחיל: "דע שמיתת בהמות וכו', ונפסקה המגפה: (שיש"ק ח"ב, סעיף רע"ט).

תורה רס"ו נשתלשלה על ידי השיחה המובאת בימי מוהר"ן סימן לט"ו, שאמר רבנו לרבי אהרן הרב מברסלב שפיתו הוא כמו סכה וכו' עין שם. (שיש"ק ח"ב, סעיף רע"ח).

וראה חיי-מוהר"ן סימן נו-נו שם נדפסה תורה זו מכתב יד רבנו ממש. הועתק לקמן בסוף התורה

כי בית הוא מקום העשירות, כי שם מנחים כל החפצים והעשירות של האדם. וזה בחינת "ביתו זו אשתו", שמשם העשירות כנזכר-לעיל. וזה שאמרו רבותינו-זכרונם-לברכה (חלין דף צ"ה): "בית ואשה סימן להצלחה, - כי בהם תלוי ההצלחה, דהינו העשירות כנזכר-לעיל. כי השפע יורדת לתוך החדרים של ביתו, בבחינת (משלי כד, ו) ובדעת חדרים ימלאו. וכמו שהבנתי מדברי רבנו. נרו יאיר, במה שאמר על פסוק, "ויעקב נסע סכתה ויבן לו בית", (סימן רס"ו): (- ליקוטי חור"מ ח"א, הל' גביית מלוה א'; מובא בשיש"ק ח"א, סעיף פ"ח).

"ולמקנהו עשה סוכות כי הסוכה היא בשביל מקנהו כנ"ל" והלשון הוא מוזר מאד, אך אולי יש ליישב לפי זה תמיהה בגמ' סוכה דף מ"ז ושם הגמ' מספרת שרב הונא בר בזא וכל גדולי הדור לא קיימו מצות סוכה כל שבעת ימי הסוכות ואומרת הגמ' גמירי דמאפר אתו ומפרש רש"י שהן באו מן האפר שבהמותיהן רועות שם ולא ישבו בסוכה כל ימי החג. ונשאלת השאלה למה הם לא טרחו לקיים מצות סוכה, ע"פ פשוט אפשר לומר שלא הי-ה בשדה קרשים ועצים סכך כדי לבנות סוכה רק עשב למרעה הבהמות¹ אבל אעפ"כ מדוע לא ראו לטרוח לבוא למקום ישוב כדי להיכנס לחיוב ואפשרות מצות סוכה אך ע"פ התורה הזאת אפשר להבין אף לפי עניות דעתי הקצרה היות ורבינו אומר בלשון "כי הסוכה הוא בשביל מקנהו כנ"ל" יוצא שסוכה ומקנהו זה ענין אחד/ו² ע"פ סוד, יוצא שבוזה שהם טפלו במקנה ובבהמות, דהשיגו גם כן את אותם הסודות שאפשר להשיג ע"י מצות סוכה, כמו שאומר רבינו (בנסיעתו לא"י) שהוא חשב שימכרו אותו לערבי ויצטרך ללכת ולרעות בהמות, וכבר חשב איך יקיים את כל התורה כולה ע"פ סוד, והיות ומצד חיוב הדין לא הי-ה להם חיוב סוכה כשהם נמצאים בשדה רחוק ממקום ישוב, ואין להם עצים וסכך, רק השאלה ע"פ הסוד כיצד יוכלו לוותר על ההשגות של סוכה, אבל כעת אחר שסוכה ומקנהו זה ענין אחד, ממילא יכלו גם כן ע"פ סוד לקיים את המצוה. אבל נשאלת השאלה הרי

¹ ימי מוהר"ן - חלק ראשון אות לט - אחר כך כליל שבת קדש (כו תשרי שנת תקט) שהוא פרישת בראשית נכנס הרב דפה אצלו בשעת הסעודה כדרכו תמיד, ענה ואמר לו רבנו זכרוננו לברכה דברי צחות כי אז ירדו גשמים ובית הרב לא היה מקרה היטב ומן הסתם ירדו הגשמים לביתו כמו לתוך הסכה, ואמר אז רבנו זכרוננו לברכה דברי צחות שפיתו כמו סכה וכו' ואחר כך ענה ואמר בשביל שאין בעל הבית דהינו שאין הרב משיג היטב כמו בעל הבית וכו'

² כמבואר בתוספות שם שאפילו לעשיית סוכת רועים לא היה להם. ועיין שוטנשטיין שם הערה 4 שאעפ"כ קשה שגדולי הדור לא קיימו מצוות סוכה באותה שנה בגלל רעיית הבהמות, ותרץ שם בשם ספר הפסגה שהמהרש"ל מצא ברש"י ישן שהיתה שעת גזרה שהשלטון אסר לקיים מצוות סוכה. צ"ע א"כ מה המיוחד בזה שבאו מהאפר הרי גם בישוב לא קיימו מצוות סוכה בגלל הגזרה, ואדרבה באפר אולי לא היה מי שיבדוק אחריהם וכן יכלו לקיים את המצוה. אבל עיין שם מתיבתא ילקוט ביאורים בשם כמה ספרים בשם מהרש"ל שהם ברחו לאגם למקום מרעה בהמותיהם מחמת הסכנה שהמלכות רדפה אותם ולכך לא ישבו בסוכה. (במהרש"ל על סוכה שם זה לא נמצא)

³ צ"ע כי מה שאומר רבנו "ולמקנהו עשה סוכות, כי הסוכה הוא בשביל מקנהו" הכוונה שעי" מצות סוכה הוא יונק משפע אדם ולא גזול את השפע הבהמות וחיות, ואז יש לבהמות שפע ולא מתות, נמצא שהסוכה הועילה למקנה בדרך עקיפין. אבל אין הכוונה שסוכה ומקנה הם ענין אחד.

רבינו כותב בפתיחת התורה דע שמייתת בהמות וחיות בלא זמנן הוא ע"י שאינו נזהרין במצוה סוכה כראוי, אם כן מה הם הריחיו בזה שעסקו במרעה הבהמות והחיות והם (הבהמות) בחשש של מיתה כעת? אבל ידוע שרביא אמר לתלמידי החכמים שבאותו דור במטותא מנייבו ביומא דתשרי וביומא דניסן לא תתחזיאו קמאי, היות ואז בכח הפרנסה שהיו מכינים ביומי דניסן וביומא דתשרי יכלו ללמוד כל השנה כולה¹. וידוע שעסקי חול של צדיקים גדולים, הרי הם יותר חשובים מתורה של צדיק יותר קטן, והיות ועסקי הבהמות של אותם גדולי הדור הי-ה באמת ובתמים לשם שמים, א"כ זה הי' תורה ממש שעליה נאמר "כי חיים למוצאיהם" ואף "חיים היא למחזיקים בה", אם כן היות וזה הי-ה תורה ממש, מה שעסקו בבהמות בימי תשרי, אם כן בודאי היה בזה גם כן כח להמשיך חיות בשלימות למקנה ולבהמות, ובודאי שגם כן קימו את המצוה ליהרהר במצוה סוכה כראוי, אחר שרבינו אומר שבהמות וסוכה זה ענין אחד, וקימו ונזכרו ע"י הבהמות בכל פרטי ודקדוקי וסודותיה וכוונותיה (של מצות סוכה)². ומכאן לומדים אנו עד כמה להתחזק באמונת חכמים אף בעובדין דחול שלהם שכולו קודש קדשים עתיק טמיר ונעלם. (ר"א ברלנד בירחון ברסלב עמק הנחל דף מח משנת תש"ל)

עיי' סימן רס"ו כי סוכה היא בחינת אימא דמסככא על בנין בחינת בינה, וכן מובא בסימן מ"ח, ומשם שורש התורה הקדושה ושורש נשמות ישראל הקדושים כידוע, ומבואר במאורי אור כי חמה הוא בחינת בינה עלאה. (פל"ח על מסכת סוכה כו:)

קושיות

- א. צ"ע כיון שע"י מצות סוכה כראוי מתקן את הפגם שגרם למיתת הבהמות, א"כ אחרי סוכות כיצד אפשר לתקן זאת אם רואה שהבהמות מתות?
- ב. שפע בהמה בשיחות הר"ן סימן רלג ובלק"ה מבואר שהכוונה לכל שפע שבא מלמעלה בלא אתערותא דלתתא, ולביאור הזה לכאורה כל שפע שאדם מקבל בלי תפילה הוא שפע בהמה, וצ"ע האם גם עי"ז הבהמות מתות?
- ג. מבואר כאן שכשלא מקיימין מצוות סוכה כראוי נופלים ממדרגת אדם, דהיינו משפע אדם, דהיינו משכל התורה. וצ"ע לכאורה לשכל התורה זוכים יותר ע"י לימוד התורה, ומדוע רבנו תולה את מדרגת האדם ושפע אדם דהיינו שכל התורה רק במצוות סוכה.
- ד. ראה תורה מ"ח שתפילה בכח היא בחי' סוכה, וצ"ע האם ע"י תפילה בכח נזכה לינק מבינה כמו ע"י מצוות סוכה ממש? ואם תמצוי לומר שכן היתכן שע"י תפילה בכח זוכים לשכל התורה יותר מלימוד תורה? נ"ל פשוט שזו שאלה גם על הישיבה בסוכה היתכן שהיא יותר תורה מלימוד תורה בעצמו? ונראה לבאר כי הם שתי השגות כי התפלה והסוכה מאיר באדם מקיף שהוא שכל גבוה שא"א לדבר ממנו אלא להרגיש בלב השתוקקות להקב"ה וזה שרש התורה נמשך מחכמה עילאה, ומאיר בבינה, ורק כשיש לאדם את המקיף אזי גם הלימוד תורה שלו הוא אעפ"י חבויר להקב"ה ולא כחכמה לבד. לכן זה הרבה יותר גבוה מהתורה אבל בלי התורה זה בחי' בכח שלא יצא לפועל ועיי' תורה ח' אות ז' "ומעין מבית ה' יצא" שתפילה היא בריאה בכח ותורה בריאה בפועל. והתפילה גורם להוצאה לפועל של התורה. וכאן מבואר שגם הסוכה כך.
- ה. צ"ע הרי גם קוף יונק ממקום בינה, כמו שרואים בחוש, ובודאי א"א לומר שקוף זוכה לשפע אדם, אלא לשפע בהמה. עיי' בן יהוידע³ על ברכות י. שגם גוי אע"פ שבגשמיית נראה שיונק ממקום בינה אבל באמת ברוחניות יונק ממקום ערוה. ועיי' תורה א' תנינא אות ד' שאפילו ישראלית אם היא חצופה אזי החלב שלה גורם לתינוק התגברות התאוה כי הוא דם הנעכר ונעשה חלב, והחלב שם הוא מדמים עכורים של התאוה. לעומת זה חלב של אשה כשרה גורם לתינוק שיהיה לבו חלל בקרבו בלא התאוה.
- ו. צ"ע כיון שהגויים אין להם מצוות סוכה, אין להם שפע אדם, נמצא שתמיד השפע שלהם הוא שפע של בהמה, וגוזלים את השפע של הבעלי חיים. מדוע אצלם הבהמות לא מתות?
- ז. כיון שגם הגויים יונקים משפע בהמה, צ"ע האם גם הם מתים כשישראל נופלים ממדרגת שפע אדם, לינק שפע של בהמה, כמו שהבהמות מתות עי"ז?

¹ נראה שרבי הונא בר ביזנא גדולי הדור עסקו בפרנסה בימי תשרי אע"פ שהם ימי חג ותשובה ושמחה ברובם, לא היה בגלל הוראת רבא, כי כנראה שהמעשה הזה היה לפני רבא, שהרי רב יוסף רבו של רבא אומר שקיבל מרבתי, נמצא שהמעשה היה לפחות דור אחד לפני רב יוסף. ואולי גם צדיקים שבדורות קודמים אמרו כך לתלמידיהם.

² צ"ע כנ"ל ואולי אע"פ כן אפשר ליישב בדוחק, שע"י שדאגו למקנה למזון גשמי, בזה התכוונו ליתן להם שפע בהמה, והם בעצמם אולי ינקו שפע אדם ממקום בינה באופן אחר, שהרי היו גדולי הדור ההוא, כגון ע"י תפלה בכוונה שגם היא בחי' סוכה כמבואר בתורה מח. אמנם כנראה גם ע"י רעיית בהמות אפשר לינק מבינה כדמשמע מרבנו בניסיעה לא"י כנ"ל, ועפ"י תורה עח תנינא כח מעשיו הגיד לעמו שהם עשרת הדברות מתלבשים בעשרה מאמרות, עיי"ש שע"ז אפשר לקיים את כל המצוות במעשי חול כמו יעקב אבינו שקיים מצות תפילין במקלות. וגם אולי עפ"י תורה סג תנינא שלכל רועה יש ניגון שעל ידו הוא ממשיך פרנסה לבהמות, וע"י הניגון הוא גם שומר על עצמו שלא יהיה רועה את עצמו, כי ע"י הניגון מברר רוח האדם מרוח הבהמה עיי"ש. ובלק"ה מקח וממכר ד' ב'.

³ בן יהוידע ברכות י. – והנה הטובה של החסד הזה שעשה הקב"ה בדדים היא מגעת לישראל יותר מן האומות, כי באומות אף על פי שגם הם הדדים סמוכים ללב שהוא מקום בינה, עם כל זה אין להם חשיבות בזה והרי כאלו עומדים במקום טנפות, ולכן אמרו רבותינו ז"ל כל היונק מן הנכרים כאלו יונק מן השרץ, ובה פרשתי בס"ד רמז הכתוב בדרשותי על התורה, (במדבר כ"ג ט"ו) הן עם לבדד ישכון ובגוים לא יתחשב, שבא לשבח את ישראל, הן עם לבדד חלק התיבה לשתים וקרי בה לב דד ישכון, שהדד משכנו אצל הלב, במקום בינה, אך זה החשיבות אינה בגוים, וזהו בגוים לא יתחשב, אין להם חשיבות מצד זה, אף על פי שגם הם הדדים סמוכים ללב:

ליקוטי	תורה רסו	מוהר"ן	קיט. 5.
ח. צ"ע הרי השפע מאמא עילאה בינה הוא אור רוחני, ונר לאחד נר למאה, ומה הכונה שכשישראל יונקים שפע של בהמה הוא נחסר מהבעלי חיים.			
ט. לשון רבנו בכתב יד "מה שאין כן בעלי חיים ששפעם יונקים ממקום הערוה" – צ"ע שבחוש רואים שאינו כן, אלא ממקום הבטן. ובאמת כך לשון הגמרא ברכות י. אבל עדיין צ"ע מדוע זה נקרא מקום ערוה? עיין שם צל"ח שמקשה זאת ועיין בקושיא הבאה.			
י. צ"ע חלב אדם וחלב בהמה לכאורה שניהם דם שנעבר ונעשה חלב כמבואר בבכורות ו:ו ^ט ומה זה משנה מהיכן החלב יוצא ממקום בינה או הבטן או הערוה. עיין צל"ח/ו' ברכות י. שלבהמה אין דם נדה כידוע למחקרים ולרופאים, ומבאר שמסברא כיון שבאשה דם נעבר ונעשה חלב, היה החלב ראוי שהחלב יצא ממקום יציאת הדם, על כן הוא חסד גדול שעשה הקב"ה שהחלב יצא ממקום בינה. ולפ"ז כנראה על כן מי שלא ראוי לינק ממקום בינה נחשב כאילו יונק ממקום ערוה, דהיינו כאילו יונק דם דהיינו שלגביו לא עשה הקב"ה את החסד הזה עכ"פ ברוחניות, כי גם אם יונק ממקום בינה הרי זה כמו קוף שמקום הבינה שלו כמקום ערוה. וכ"ש בהמה שמקום הבטן כמקום הערוה.			
יא. לשון רבנו בכתב יד – ועל ידי מצוות סוכה הוא במדרגת תורה כנ"ל והתורה היא מקור כל החכמות בשביל זה מותר לו לבנות – צ"ע מדוע לא מספיק שהיא החכמה האמיתית, ומה צורך לומר שהיא מקור שאר חכמות הרי שאר חכמות הן חכמות חיצוניות בטלות/א ^י .			
יב. לשון חז"ל כל העוסק בבניין מתמסכן צ"ע מדוע לא אמרו העוסק בבניין מתמסכן? ומשמע מלשון 'כל' שאין מי שנמלט מזה, וגם לפי רבנו שהטעם כיון שלא זכה לשכל שזוכים בסוכה, צ"ע הרי כל ישראל מקיימים מצוות סוכה. היתכן שכולם לא מקיימין מצוות סוכה כראוי? ואפילו אם הכוונה רק לעוסקים בבניין האם כל העוסקים בבניין לא מקיימים סוכה כראוי? ויותר קשה בזמנן שכל אחד היה בונה ביתו בעצמו הרי כל ישראל עסקו בבניין.			
יג. צ"ע האם מה שנוהגים שהעוסק בבניין ביתו מכין מקום לבניית סוכה, מועיל לזה? מסתמא לא כי דווקא קיום מצוות סוכה כראוי מועיל לזה.			
יד. משמע מדברי רבנו שהתורה שזוכים בסוכה בבחי' מקיף היא התורה שמקבלים במתן תורה בכלים, וצ"ע א"כ מדוע מדבר רבנו רק ממצוות סוכה שבה הכל תלוי ולא גם משאר ההכנות שצריך לזה דהיינו פסח וספירת העומר, ושבועות?			

הקדמה

הנושא המרכזי כאן הוא גודל מעלת מצוות סוכה/י^ט. והשכל הנפלא שאפשר לזכות על ידי קיום מצוות סוכה כראוי. ומאידך גם הנזק הגדול שנעשה למי שלא זוכה לשכל הזה ע"י מצוות סוכה. שלפעמים בהמות וחיות מתות בגלל שבני אדם גוזלים מהם את חיותם, ע"י שבמקום לינק שפע אדם מבינה ע"י קיום מצוות סוכה, הם יונקים שפע בהמה, כי לא מקיימים מצוות סוכה כראוי, ועל כן נחסר השפע של בהמות וחיות והן מתות.

מה שאמר שסוכה היא בחי' בינה בחי' שכל, בחי' תורה אומר רבנו שעל כן מיד במוצאי סוכות בשמיני עצרת אנו שמחים בשמחת התורה עם ספרי התורה (בחי' שמה שהאיר בסוכה כמקיף נעשה בשמיני עצרת תורה שבכתב בדיו על קלף).

עוד מבאר שעל כן הסוכה היא גם בחי' שבועות, דהיינו זמן מתן תורה, כי התורה יוצאת מבינה. דהיינו הבינה היא האמא המאירה ליושב בסוכה, ממנה יוצאת התורה ליושב בסוכה בבחי' מקיף. היא התורה של מתן תורה

^ט בכורות דף ו: סלקא דעתך אמינא הואיל דבהמה טהורה נמי חידוש הוא דאמר מר דם נעבר ונעשה חלב וכיון דחידוש הוא בבהמה טמאה נמי לישתרי קא משמע לן הניחא למאן דאמר דם נעבר ונעשה חלב אלא למאן דאמר איבריה מתפרקין הימנה ואין נפשה חוזרת עליה עד עשרים וארבעה חדש מאי איכא למימר איצטריך סלקא דעתך אמינא הואיל וליכא מידי דאתי מחי ושרייה רחמנא והאי חלב כי אבר מן החי הוא ושרי והילכך אפי' בבהמה טמאה לישתרי קא משמע לן וחלב דבהמה טהורה מנלן דשרי אילימא מדאסר רחמנא בשר בחלב הא לחודיה שרי ואימא חלב לחודיה אסור באכילה ומותר בהנאה בשר בחלב בהנאה נמי אסור ולר"ש דשרי בהנאה משכחת לה למילקי על בישוליה אלא מדגלי רחמנא דבפסולי המוקדשין תובח ולא גיזה בשר ולא חלב הא דחולין שרי ואימא דחולין אסור באכילה ושרי בהנאה דקדשים בהנאה נמי אסור אלא מדכתיב ודי חלב עזים ללחמך ללחם ביתך וחיים לנערותך ודילמא לסחורה אלא מדכתיב ואת עשרת חריצי החלב ודלמא לסחורה אטו דרכה של מלחמה לסחורה ואיבעית אימא מהכא ארץ זבת חלב ודבש ואי לא דשרי משתבח לן קרא במידי דלא חזי ואי בעית אימא מהכא לכו שברו ואכלו ולכו שברו בלא כסף ובלא מחיר יין וחלב.

^י צל"ח ברכות י. – ונראה דשפיר היו ראויים באשה להיות ממש במקום ערותה, דלפמ"ש שדם נדה הוא החלב שדם נדה נעבר ונעשה חלב, א"כ ראוי שממקום שיצא דם נדה משם יצא החלב, משא"כ בשאר בעלי חיים שאין לנקבותיהן שום דם נדה כלל כידוע לכל בעלי המחקר ולכל הרופאים שזה הוא רק באשה, וא"כ אף שבשאר בעלי חיים אין דדיהן במקום הערוה היינו משום שאין החלב שלהם בא כלל מדבר שפתח יציאתו הוא במקום הערוה, אבל באשה שמקור החלב בא מרם נדה היו דדי האשה ראויים להיות בפתחי נדה, והקב"ה גמל עם האדם מידת טובו וקבעם במקום בינה.

^{יא} ראה תורה לה אות א' – כי עקר החכמה לקנות שלמות, אינם רק חכמות אלקיות. ושאר החכמות הם רק חכמות בטלות, ואינם חכמות בלל.

^{יב} רבי לוי יצחק בנדר זצ"ל בתחילת שיעור (קלטת 28 עם תרגום של ר"מ בינשטוק) מדבר מהתורה הזו, רסו, ומספר על רבי יצחק אלחנן מקובנא כשהיה נפרד מהסוכה היה מנשק את הדפנות ואחר"כ פונה לסכך ואומר וממך איני יכול להפרד כלל.

בשבועות. וכמבואר במקום אחר שהיא מתגלית כבר בליל הסדר בבחי' פסח דהיינו למעלה ממדרגת האדם (בבחי' אור של בעל תשובה שמאיר ומיד מסתלק/י) ובמ"ט ימי הספירה אנו מכינים לו כלים עד שבועות חג מתן תורה שאז מקבלים את התורה הנ"ל בקולות וברקים.

נמצא שקבלת התורה מתחילה בסוכה כמקיף, ובמוצאי חג הסוכות בשמיני עצרת היא כבר בחי' תורה שבכתב בדיו על קלף של ספר תורה, עמו אנו רוקדים ביום הזה בשמחת תורה, ובו אנו קוראים את התורה כל שנה מסיימים ביום הזה ומתחילים מחדש בו ביום, והיא התורה שאותה אנו מקבלים בשבועות במתן תורה בבחי' אור פנימי בחי' תורתך בתוך מעי. (וזה ע"י הקדמה של פסח ומ"ט ימי ספירה כנ"ל)

רבנו מבאר כאן שהסוכה היא בחי' אמא דמסכבא על בניה, וכפי שיתבאר לקמן עפ"י האריז"ל עניין זה רומז למהלך אחד שמתחיל מראש השנה ומסתיים בשמיני עצרת, ובסוף התורה רבנו אומר שבאמת הוא מסתיים רק במתן תורה בשבועות וכנ"ל שבשבועות אנו מקבלים את התורה שהאירה לנו בסוכה.

ועל כן ויעקב נסע סוכותה ויבן לו בית, ר"ת סוון, רמז שמתן תורה רמזו במצוות סוכה, כי ו' סיון הוא זמן מתן תורה, היא התורה שהתחילה להאיר לנו בסוכה וכנ"ל כי התורה יוצאת מבינה שהיא אמא המאירה ליושב בסוכה.

עוד מבאר שהשכל הנפלא שזוכים בסוכה, בלעדיו א"א לבנות בית, כי עליו אמרו חז"ל (סוטה יא) כל העוסק בבניין מתמסכן, דהיינו נעשה עני (וגם מסתכן סכנת נפשות)

ואחרי סוכות אנו מתחילים לקרא בתורה בראשית ברא, ובראשית אותיות בית ראש, דהיינו בחי' בית עם שכל, בחי' ויעקב נסע סכות ויבן לו בית. כי ע"י סוכה זוכים לשכל, ומכח הסוכה אפשר לבנות בית, שהוא בבחי' בחכמה יבנה בית. וניצול מהסכנה של כל העוסק בבניין מתמסכן כנ"ל.

וזהו שכתוב "ויעקב נסע סוכותה ויבן לו בית" רמז שא"א לבנות בית אלא ע"י מצוות סוכה, כנ"ל. ואע"פ שסוכות הוא שם מקום, ולא סוכה, אבל כידוע שם דבר מלמד על מהותו, וכנראה שהמקום הנקרא סוכות הוא בחי' סוכה בחי' בינה, (וראה במפרשים שם שיעקב קרא למקום סוכות כי הגיע לשם בקיץ וגר שם תחילה בסוכות ואח"כ בחורף בנה לו בית) נמצא שיעקב ע"י סוכה, בנה לו בית עם שכל, בבחי' "בחכמה יבנה בית". וזהו "ויבן" לשון בינה שבה מתגלה החכמה.

ונראה שעיקר הכוונה בזה לומר שא"א לבנות ולתקן את השכינה בבחי' "ויבן אלקים את הצלע" אלא ע"י הבינה שזוכים בסוכה, דהיינו כשאדם רוצה להמליך את הקב"ה כראוי דהיינו תיקון המלכות צריך לבנות את ההמלכה הזו שזה עיקר בניין המלכות ונעשה ע"י השכל שמקבל מאמא בסוכה בבחי' אמא דמסכבא על בניה.

נמצא שגם החלק השני של התורה הוא עניין אחד עם החלק הראשון. שהכל מדבר על אמא דמסכבא על בניה בשעת הניסור לשמור עליהם מאחיות החיצונים ולהאיר להם חכמה בוינה, כדי לגדלם ולהביאם ליחוד. נמצא שהמקיים מצוות סוכה כראוי זוכה לשכל גדול שעל ידו יוצא מקטנות לגדלות, ועל ידו יש לו כח ושכל להמליך את הקב"ה כראוי. (ראה בזה עוד לקמן)

סוכה בחי' אמא דמסכבא על בניה

בשער הכוונות ופרי עץ חיים מבואר שמראש השנה עד שמיני עצרת הוא מהלך אחד, דהיינו תיקון המלכות תחילה בניסור בראש השנה עד היחוד בשמיני עצרת. סוד הניסור מבואר בשער הכוונות דרוש ג' ט"ז, שהוא

² אור הפסח שהוא אור התשובה מבואר בלק"ה (ר"ח ג' ג'). ובהקדמה לתורה ו' ביארנו שזה בחי' שהוא רוחא דשביק בה בעלה ביחוד הראשון לעשותה כלי, כי הרושם של יחוד ראשון הוא אור גדול של תשובה, בחי' ואל אישך תשוקתך, שנשאר כל החיים ומכוחו נעשות כל ההולדות.

³ בנין המלכות מר"ה עד שמיני עצרת כמבואר בשער הכוונות - דרושי חג הסוכות דרוש ג' - בענין הימים שבין יוה"כ לסוכות וגם כל ח' ימי החג בסדר נכון ובו נבאר בארוכה מתחילת יום ר"ה וי"ב.

ודע כי להיות כי ביום ר"ה נברא העולם לכן חוזר להיות ביום ר"ה שבכל שנה ושנה בענין מה שהיה ביום ר"ה שבו נברא העולם והוא כי חוזרין ז"ן לעמוד אב"א וצריכי' נסירה וחזרת פב"פ וחיבוק ונישוק וזווג וזה נמשך מר"ה עד ח' עצרת. וטעם אריכות זמן זה יתבאר לקמן בענין התפשטות החסדי' מצד אימא בנוק' דו"א.

והנה מיום ראשון של ר"ה עד יוה"כ ננטרין כל י"ס של רחל נוק' דו"א מאחורוי ואז בעייה"כ נגמרה מלאכת נסירתה ונמצא שלא היתה ראוי' לזווג ולכן בכל אלו הימים שבין ר"ה לח' עצרת כל הזווגים כלם הם ישראל או יעקב עם לאה כאמור. והנה כל הימים שבין ר"ה ליוה"כ הם בחי' שמאלו תחת לראשי שהוא ענין חיבוק השמאל. והענין הוא כי הנה ענין הנסיר' הוא ענין דחיית הדינים הקשים שיש באחוריים דכורא וליתנם בנקב' ונשאר הוא חסד ונוק' כולה דין. וכדי לבסס ולמתק הדינין שבנוקב' הוא מחבק' בשמאלו כנודע כי אין הדינין מתבסמין אלא בשרשם.

והנה שורש הדין של נוק' היא שמאלו דו"א, ולכן מחבק האחוריים של הנקבה אשר שם ניתנו כל הדינין על ידי הנסירה, ומחבקה בשמאלו, ואז מתבסמים ונכנעים ונמתקים. וענין לקיחת הנוקב' עטרא דגבור' זו היא הנקר' בלשון חיבוק השמאל, כי ע"י זה מתמתקין הדינים שלה כנו', באופן כי בזמן הדורמיטא או בא ענין חיבוק השמאל, ואז הדינין שלה מתבסמין, ואז הוא זמן הנסירה. וג' בחי' אלו נעשות יחד. כי ע"י הדורמיטא אין ניקה לנקב' ע"י הזכר, ואז נפרדים מאחוריהם וננטרין, ואז נכנסת עטרא דגבור' ובינ' דו"א בסוד מוחין אלי', וזהו חיבוק השמאל והבן כל זה היטב:

בחי "עשות משפט", דהיינו דין, כמבואר בגמ' מכות כד (כי הניסור הוא שכל הדינים ניתנים בה, והחסדים נשארים אצלו. ואח"כ בסוד "שמאלו תחת ראשי" מחבק אותה וממתיק את הדינים שנתן בה. והוא המתקת הדינים של המלכות שמראש השנה עד יום כיפור (שבו עולים לאר"א בבחי' אמא אחפת מנהא לברתא ליחוד פב"פ שנקרא אב"א). ואח"כ/טו) בד' ימים שקודם סוכות, נכנסים במלכות חסדים פנימיים של בינה. ואח"כ מיו"ט סוכות במשך ז' ימים, ע"י מצוות סוכה מאירים בה החסדים המקיפים של אמא, באופן של חיבוק כמ"ש "וימינו תחבקני". (וכל הימים מיום כיפור דהיינו מרגע שנגמר הניסור עד שנעשים גדולים בקומה אחת צריכים שמירה מהחיצונים וזה נעשה תחילה ע"י שעולים לאמא כנ"ל ואח"כ בבחי' אמא מסככה על בניה בסוכה/טו) וכל זה כדי לבנות את המלכות ולהגדילה שתהא פרוץ שלם, אבל בנינה שתהא מוכנה ליחוד זה מתחיל בהושענא רבה, ואח"כ חוץ לסוכה/טו בשמיני עצרת נעשה היחוד עצמו עם ז"א (אבל ז"א עצמו בניינו בחסדים פנימיים ומקיפים נעשה ע"י הלולב והקפות שבתפילה)

תפילה בכח בחי' סוכה

בתורה מ"ח רבינו מבאר כיצד ע"י תפלה בכח נעשה האדם בחי' סוכה, דהיינו שאמא עילאה בינה הקדושה יורדת בבחי' "בצל ידי כסיתך" ומתלבשת בגופו בגדין ועצמות תסוככני, ומסככת על נפשו היוצאת בדיבורו, דהיינו תיקון המלכות פה, עד בחי' "אשים דברי בפיך", בחי' שכינה מדברת מגרונו.

השכל שזוכים ע"י סוכה דייקא ולא בתלמוד תורה

נמצא מזה שאומר כאן רבינו שהסוכה בחי' אמא הכוונה שאנו היושבים בסוכה מכוונים למצוות סוכה ע"י זוכים לחיבוק הדפנות (שתים וטפח דהיינו אמה זורוע וכף היד) ומאיר בנו מהסכך אור מקיפי הבינה שהוא שכל גדול. ומשמע מרבינו כאן שהוא שרש התורה (שתאיר לנו באור גדול מאד למעלה ממדרגתינו בליל הסדר, ובמ"ט ימי הספירה נכין לו כלים) והוא התורה שנקבל בשבועות חג מתן תורה.

ונראה ממה שרבינו מדבר מהשכל הזה של תורה דווקא בבחי' יניקה בסוכה, ולא כשהוא כבר נכנס בכלים בשבועות, שעיקר השכל הזה זוכים בבחי' מקיף בסוכה דייקא, ולא ע"י לימוד תורה, כי הוא שכל גדול מאד, שמה שנכנס ממנו ונעשה פנימי, לא פועל, כמו מה שהוא פועל כמקיף. והטעם נראה כי המקיף מחייה את הפנימי כמבואר בתורה כא, והביאור כי בלימוד תורה אנו עוסקים בעצות למעשה כיצד להמליך למעשה. והמעשה הוא במלכות, אבל המקיף הוא כתר בחי' רצון והשתוקקות אל הקב"ה. ומעשה בלא השתוקקות הוא כגוף בלי נשמה. והרצון הזה הוא החכמה עילאה שרש התורה שמאירה בו הבינה כשנמצאים בסוכה.

כל העוסק בבנין (בלי השכל של סוכה) מתמסכן גם בבנין המלכות

השכל הנפלא הזה שמקבלים בסוכה הוא השכל שאדם צריך כשרוצה לבנות בית כנ"ל. וצ"ע, נראה ממה שפתח את התורה בשכל הבינה שהוא בחי' אמא המניקה את הבת, היא המלכות, כדי לגדלה ולהכינה ליחוד כמבואר בכוונות, מוכרח שגם בחלק השני של התורה המדבר בבנין, אע"פ שפשוטו מדבר בבנין בית גשמי, וכדמשמע מהמאחז"ל שמביא 'כל העוסק בבנין מתמסכן', אבל מדסמיך לרישא הנ"ל שעוסק בבנין המלכות, נראה שגם כאן עיקר הכוונה לבנין המלכות.

ונראה לי שרוצה לחדש שגם על זה נאמר 'כל העוסק בבנין מתמסכן', כשבונה בלא שכל, כמבואר כאן בענין בנין הבית הגשמי. אלא שברוחניות זה הרבה יותר גרוע, כי בנין גשמי אע"פ שגורם להתמסכן דהיינו עניות, אבל עכ"פ יש בנין, אבל ע"י בנין רוחני בלא שכל אזי מתמסכן ונעשה עני מדעת, ואז לכאורה גם בנין אין כלל.

וביזה"כ כבר הי"ט שלה נסרו מעיזה"כ, ולכן בתחילת ליל יום זה, עולה מדריגה אחר מדריגה אל אימא עילא, בסדר הה' תפלות כנ"ל, ובחזרת מוסף או נגמר עליית' שם. וענין עליית' שם, הוא בסוד ויבן ה' אלהים את הצלע בו, כי שם היא מתקשטת בקישוטי' ולוקחת הה"ג מן אימא עצמה, שלא ע"י ז"א כמו עד עתה בר"ה. ובנעילה נעשה גם החותם של היסוד שבה, שהוא הכלי שבו נתונין המ"ג, שהם הה"ג שלקחה מאימא. וכבר נתבאר לעיל כי החותם הזה איננו היסוד עצמו שבה:

ובימים שבין מוצאי יוה"כ עד ח' עצרת, ולא עד בכלל, הכל הוא ענין חיבוק הימין, וכבר היא יכולה באלו הימים לעמוד עם ז"א פב"פ, עמו ממש, ולא עם יעקב לבדו, אלא עם ז"א עצמו.

^{טו} **שער הכוונות סוכות דרוש ג'** – ואמנם ענין המשכת החסדים דאימא בסוד אור פנימי, הוא שלא ע"י מעשה, אלא בכל יום ויום ממוצאי יוה"כ עד יום הא' של סוכות נגמרים לכנס בה, והימים האלו בעצמם יש בהם שלימות הוה, (דהיינו קד' ימים אלו מסוללים להכנס האור הפנימי תמימים ללא). והמשכתם (תמימים ללא ג"ל) בסוד אור מקיף הוא ע"י מצות סוכה, שהוא בחי' אור מקיף עלינו כנודע. והמשכת החסדים דז"א באור פנימי ואור מקיף שניהם נעשים ע"י מצות הלולב. אלא שע"י נטילת לולב ועשיית הנענועים נכנס האור הפנימי. וע"י ההקפת המזבח עם הלולב נכנס אור המקיף. ואמנם צריך שתדע כי כל אלו החסדים כולם בכל בחינותיהם הם לצורך בנין גופה עצמה, להעשות פרוץ שלם. אבל מה שהוא לצורך בחי' הזווג שלה, אינו נעשה אלא ביום הו"ר, וביום ח' חג עצרת, כמ"ש במקומו, והרי נתבאר כל הבחי' דרך כלל:

^{טז} **ויצ"ע כיצד נעשה בד' ימים עד סוכות.** ראה טור או"ח סימן תקפא עה"פ ולקחתם ביום הראשון וכי ראשון הוא והלא טו הוא אלא ראשון לעוונות כי עד מוצאי יום כיפור הם ימי תשובה וד' ימים עד יו"ט סוכות עוסקים במצוות ד' מינים ובניית סוכה אין זמן לעשות עבירות.

^{יז} **בין שהם כבר גדולים בקומה שווה פנים בפנים ולא חוששים מיניקת הקליפות לכן אינם צריכים לשמירת אמא המסככה על בניה כדי להתייחד**

ואולי אפשר לומר שבאמת גם ברוחניות יש בחי' כזו, דהיינו שהכוונה לבני אדם עובדי ה', ואפילו אלה שמתחזקים בעבודת ה' ומוסיפים עבודות, אבל בלא שכל, כי חסר להם החיבור האמיתי להקב"ה, שזה עיקר השכל, נמצא שיש להם בניין, אבל הוא בלא שכל, וכמו שאמר רבנו בתורה ס' אות ו' שיש עובדי ה' אפילו כשרים ויפים שישנים את ימיהם. וכעין זה מצינו גם גויים שמאד מדקדקים במצוות שלהם, אבל זה מהשאיפה לשלימות ולא מהחיבור להקב"ה, כך יש גם עובדי ה' שעושים מצוות כמצוות אנשים מלומדה, ומחמירים בחומרות ודקדוקי מצוות, אבל העיקר חסר דהיינו החיבור באמת להקב"ה. שזה שכל גבוה שזוכים ע"י מצוות סוכה, מי שבאמת מחפש ורוצה אותו.

ולכן אע"פ שהוא נקרא תורה א"א לזכות בו ע"י לימוד תורה לבד, כי הוא פנמיות התורה, דהיינו חכמה עילאה שהיא החיבור להקב"ה, ולא רק הידיעה כיצד להמליכו בקיום המצוות, ואפילו לא חלק התורה שעל ידו מכירים את הקב"ה, אלא מקיף רוחני שגורם לחיבור אמיתי של הלב להקב"ה. (ונראה שזה גם הכוונה בתורה א' תנינא אות ד' שתינוק היונק מאמא כשרה זוכה כבר ביניקה לשרש החכמה הזו שפועלת בו לכל החיים את החיבור להקב"ה) (ונראה שזה בחי' מה ששרה אמנו הגדולה באמהות נקראה יסכה (בראשית י"א ט) לשון סוכה שהיתה תמיד סוכה ברוח הקדש כמבואר שם בפרש"י (עפ"י מגילה יד. וסנהדרין ט"ז), כי השכל שמקבלים בסוכה הוא בחי' של רוח הקדש דהיינו חיבור חזק להקב"ה)

וזו המבואר כאן שכל שנה בסוכות יש לנו שבוע הזדמנות לינק את החלב הזה מהסוכה. ועי"ז לגדל את המלכות שלנו דהיינו להמליך את הקב"ה לא רק כעבד טוב שמקיים רצון המלך בשלימות, אלא כבן שגם פנימיות הרצון שלו היא החיבור עם אביו שבשמים.

עד כאן ההקדמה

תורה רסו [יח]

בחיי מוהר"ן סימן נו נז מובאת התורה הזו בגרסת כתב יד רבנו שמצא מוהרנ"ת אחרי הדפסת הספר. (ראה כולו בסוף התורה, וקטעים ממנו העתקנו בתוך הביאור)

דע"ט שמיתות בהמות וחיות בלא זמן, הוא ע"י שאינן נזהרין במצות סוכה כראוי.
ולשון רבנו בכת"י – **כשהעולם פוגמין במצות סוכה, כשאין מקימין אותה כראוי גורמין מיתה או חולאת לבהמות ולשאר בעלי חיים הכל לפי הפגם.** עכ"ל.

עתה מפרש מדוע נגרם מיתה לבהמות כשאין מקימין מצות סוכה כראוי. ומבאר שישראל יניקתם מהבינה וסוכה היא הארת הבינה ליושב בה, נמצא המקיים מצות סוכה כראוי מקבל שפע מבינה אבל כשאינו מקיים מצות סוכה כראוי אזי יורד מדרגה ומקבל שפע של בהמה ועי"ז גזול מהבהמות את השפע שלהן והן מתות.

כי סוכה בחינות אמא דמסככא על בנין (תיקונים ד"ג) [כ"א] רבנו רומז כאן לסוד הניסור של המלכות המבואר בכונות האריז"ל שהתחיל בראש השנה ונמשך עד שמיני עצרת שאז היחוד קב"ה ושכינתיה,

¹ לא ידוע מתי והיכן נכתבה תורה זו ועיין חיי מוהר"ן סימן נו כת"י רבינו שנמצא ושייך לתורה זו. ועיין שישי"ק ח"ב סימן רעט כשנכנס רבינו לדור בבוסלב היתה שם מחלת בהמות ואז אמר תורה זו עוד עיי"ש סימן רעה כיצד נשתלשלה אמירת התורה. עוד עיין חיי מוהר"ן סימן נו ולק"ה מלוה א' מובא בשישי"ק ח"א סימן פח.

² במשך הנחל מהדו' תש"ן (תשס"ג-ט) טעם שמינות, (וראה גם ריש תורה מא שנשטט תיבת ריקדיו, כי במהזורה נמוקת ראשונה של משך הנחל עשו תיבה ראשונה כותרת וכשהחזירו במהזורה שניה שם נשטטה התיבה לגמרי וכאן נשטטה ותיקנו טעם במקום דט)

³ הקדמת התיקונים בדפים שלנו דף ב:

⁴ **הקדמת תיקוני הוזהר דף ב. – ועל קן דצפוריא דא ועל קן פפור הזה הנזכר צפרשת "כי יקרא קן פפור לפניו", שהיא אימא עלאה, שהיא הקן המסכך על ז' שם האפורים, אמתר עליהם נלמד וסכה תהיה לצל יומם שאימא שהיא בחינת הסוכה פורשת כנפיה על ז' כחם על הבנים, ואמר וְאִיהוּ שם סוכה הוא לשון סכך דהיינו שְׁמִסְכָּכַת בַּהּ אִימָא על בְּנֵיהּ שאימא מסככת על בניה ז', שהם אֶפְרוּחִים דִּילָהּ האפרוחים שלה, ומפרש תַּלְתָּת הַדְּסִים שלשה הדסים הם כנגד חג"ת, תְּרֵי בְּדֵי עֲרֻבוֹת וְגַי עֲרֻבוֹת הם כנגד נו"ה, וְלוֹלֵב וְלוֹלֵב הוא כנגד היסוד, ומש"כ או בְּיָצִים, דָּא אֵינֻן אֶתְרוּגֵי הם כנגד האתרוגים שהם כנגד עטרת היסוד, דְּקָל חַד שִׁיעוּרֵיהּ בְּכַבִּיצָהּ כי כל אתרוג שיעורו כבינה, (כתב הרמ"ק, ועם היות שאינם אלא אתרוג אחד שהוא כנגד בינה אחת, עם כל זה לפי שאמר קרא בינים כלשון רבים, נקט אתרוגין כלשון רבים, ועל האתרוגים דעלמא הא), וְאֵלֵין דִּרְשִׁימֵין בְּהוֹן ואלו שמקיימים מצות נטילת לולב בסוכה הם רשומים בזו", לכן פְּתִיב עֲלֵיהוּ עליהם כתוב לא תקח האם על הבנים דהיינו שאין אימא מסתלקת מהם.**

ועתה מפרש צפרעות את מיני הלולב שהם כנגד הז'ת, דְּתַלְתָּת הַדְּסִים רְמִיזוּן לְתַלְתָּת אֲבָהוֹן כי השלשה הדסים רומזים לשלשה אבות שהם חג"ת, תְּרֵי בְּדֵי עֲרֻבוֹת לְתֵרֵי נְבִיאֵי קְשׁוּט שני בדי ערבות רומזים לשני ספירות הנקראים נביאי אמת שהם נו"ה שמהם שורש הגבוהה, לוֹלֵב רומז על צְדִיק בְּתִמְרֵי יִפְרַח שהוא היסוד שהוא כולו תמר העושה פירות, דהיינו שממנו יוצאות הגשמות, אֶתְרוּג רְמִיזוּן לְשִׁבְיָתָא אתרוג רומז להשכינה שהיא בחינת עטרת היסוד ז'ת, וכשנטילים הלולב ומיניו הם סוד ז'ת בסוכה, אזי יחד עם סוכה רְמִיזוּן לְאִימָא הסוכה הרומזת לבניה, דְּמִסְכָּכַת עֲלֵיהוּ שהיא מסככת על ז'ת בצלור מקיף, הָא אֵינֻן תְּמַנְיָא הרי הם שמונה ספירות, שבעה שמיני הלולב, והסוכה שהיא הבינה היא השמינית, לְקַבֵּל יֵאָהֲדוּנָה"י כנגד שמונה אותיות של שילוב הוי"ה ואלו"י, דָּאִיהוּ חוֹשֶׁבֶן אֵלֵין נְטִילָה שאלו הדי' שנות הם כמספר סוכ"ה, דהיינו אותיות כ"ו הם כמספר הא"ה שבז"ל, וְאוֹתוֹת ה"ם הם כמספר שם אדני שצמלכות, שהם מקבלים את אור המקיף של אימא.

וממשיך ואמר וְאֵלֵין דְּלָא נְטִילָה אֵלֵין סִימְנֵין בְּיַדְהוֹן ואלו שאינם לוקחים את אלו הסמינים ביניהם, ר"ל שאינם מקיימים מצות נטילת לולב בסוכה, פְּתִיב בְּהוֹן שִׁלַּח תְּשַׁלַּח כנגד קְטֹר שֶׁהוּא כנגד סוכה הסוכה, כי התפארת לאימא שהוא סוד הכסך נעשה כתר לו"ה, (ובינה היא כללות הסוכה כסוד אור מקיף, המקפת את ז'ת), חֲכָמָה שנה מקור ארבעה מיני הלולב והגעגועים, כי כריך לעשות ע"ב נענועים כמנין שם ע"ב שבחכמה, דָּלָא שְׂרִיזֵין אֵלֵין בְּאֵלֵין תְּמַנְיָא שאינם שורים

וכלל ישראל הם המלכות, ובימי הסוכות ע"י מצוות סוכה מאירה בהם ספירת הבינה, הנקראת אמא, מוחין כדי לגדלם ולהכניסם ליחוד עם הקב"ה. וזה בחינות אִם לבינה תקרא (משלי ב) /בב/ רמז שספירת הבינה נקראת אִם/בב/ והיא האמא המסככא על בניה כנ"ל.

לשון רבנו בכת"י – ובחינת סוכה היא בחינת אמא בינה דמסככא על בנהא ואנו יונקים ממנה. עכ"ל. רוצה לומר שכשאנו נמצאים בסוכה כשרה בשבעת ימי חג הסוכות ומכוונים/בב/ לקיים המצווה זכר ליציאת מצרים וזכר לענני הכבוד שהקיפן אז הקב"ה להגן עלינו. או עכ"פ מכוונים לצאת קיום המצווה כתיקונה. אזי יונקים אנו (כתינוק היונק מאמו) מאור ספירת הבינה הנקראת אמא, וזוכים לשפע אדם דהיינו שכל וחכמה.

וזוהו דהיינו זה השכל שזוכים ע"י הסוכה הוא בחינות ההבדל שבין גדר אדם לגדר בהמה, כמו שארז"ל בגמרא (ברכות יוד)/בב/ על הפסוק בתהלים/בב/ ברכי נפשי את ה' ואל תשכחי כל גמוליו

הכתר והחכמה צאלו השמונה ספירות שהם כנגד נטילת הלולב ומיניו צסוכה דוקא, למהי בלהו עשר ספירן כלי שיהיו טולס עשך ספירות להשלים את שיעור קומה העליונה, בכל נענוע ונענועי דלולב ומיניו ככל נענוע וענוע של נענוע הלולב ומיניו, כי שרש הנענועים הוא צחכמה, וסך הסוכה שרשן צכה, וכשנטלים ומנענעים את הלולב ומיניו צסוכה, משלמים שיעור קומה העליונה לעשך ספירות, (ה"ג ה"ד) וכן בכל פקודא ופקודא וכן ככל מצוה ומצוה יש לתקן ולהמשיך אור לכל העשך ספירות. (ה"ג ה"ד) ז"מ וכל"י ומשפטים

בב משלי פרק ב (ג) פי אִם לבינה תקרא לתבונה תתן קולך:

תרגום יונתן – אמא לבינונתא תקרא ולבינוא תתן קלך:

מנחת שי – (ג) כי אם לבינה – בכל הספרים האל"ף בחירק ובמקרא גדולה כתוב בגליון כי לפי התרגום הוא אם בצירי שתרגם אימא ע"כ. ויראה לי שזהו כפי מדרשי רבותינו ז"ל שדרשו בן על דרך אל תקרי אם אלא אם דיש אם למקרא ולמסורת כי הא דאמרינן בחלומות ב' היראה הבא על אמו בחלום יצפה לבינה שנאמר כי אם לבינה תקרא והכי איתא בהדיא במדרש רבה פ' נשא דברי למואל מלך משא וגו' זו היתה תורה שמסרתי לשלמה שנקראת אם לומדיה כמה דתימא כי אם לבינה תקרא אם כתוב ע"כ. וכן הוא בהקדמת תיקוני הזוהר דף ב' י"א ותיקונים דף ל"ד מ"ח צ"ט ובזוהר פ' תרומה דף קט"ז וריקאנטי פ' כי תצא דף רי"א בשם ספר הבהיר ושערי צדק סוף מדה שמינית נדרש כאילו נכתב בצירי אם וכולן יאמרו דרך דרש וכיוצא בזה נדרש בתיקוני הזוהר דף ל' ודף נ"ה אם תשכבון בין שפתים אל תקרי אם אלא אם עוד שם דף צ"ח כי אם ליראה אל תקרי אם אלא אם הה"ד איש אמו ואביו תיראו וכו':

בב פי אִם לבינה תקרא כתוב אם בחיריק ודורשים אִם בצירה, דהיינו אִם לבינה תקרא, וטעם שנכתב אִם בחיריק, כי הוא לשון לא כך כ"י אם כ"י, דהיינו שינוי וצמצום וצירור שרומז לאמא שמתעברת בטפת החכמה וע"י הגבורות וצמצום וגבול מרחיבה ופורטת את נקודת טיפת החכמה ובונה ממנה וולד. ועומק הביאור כי אִם הוא לשון תנאי, כי ע"י הבינה מבין דבר מתוך דבר, דהיינו שמה שקיבל בחכמה, הוא כך, רק אם יהיה כך וכך, זה בחי' אמא שנוקבת ומבררת הטיפה שהיא בחי' נקודה, ומרחיבה לאורך ורוחב ועומק, לכל השש צדדים ובונה אותה לקומה שלימה. (עפ"י הריצ"ח)

הריצ"ח ויגש תשנ"ח דקה 25 ביאר כי אם לשון צמצום, דהיינו רק כך. והביאור כי מצד החכמה, היינו כח מה, הוא התפשטות בלי גבול, רק כיוון שח"ב הם תרי רעין דלא מתפרשין, לכן אין לזה גילוי כמעט. כי תמיד החכמה כשהיא מתגלית לנו, זה כבר בצמצומים של הבינה, וכן כל נוק' היא מצמצמת את ההתפשטות בכלי. דהיינו שהחכמה היא כחומר שאפשר לעשות ממנו כל צורה, (המגיד ממעריטש רמז את בלשון המשנה באבות ה' ו' וחילופיהן בגולם. כי כל החילופים הוא ביו"ד שהוא חכמה (וזה"ק ח"ב קכג) והי"ד הוא גולמא עכ"ד. הובא בספר אורח לחיים פרשת וירא) אבל למעשה לא נמצא לנו חומר בלי איוה צורה כבר, וכל צורה היא לפי הצמצומים של בחי' בינה המציירת אותו. בלשון הקודש אמא נקראת "כי אִם" דהיינו שמפקיעה מכל אפשרות אחרת, אלא כי אם כך דווקא. וכן יצחק שהוא בחי' דין כתוב בו "כי אם ביצחק יקרא לך זרע". וכן בקו החכמה היא מידת החסד שהיא ההתפשטות בעצמה בלי שום גבול, כמוכא באברהם אבינו שא"ל הקב"ה קח נא וכו' אשר אהבת, הוא שואל כלום יש תחומין במעי, דהיינו כי מצד מידת החסד בעצמה אין שום גבול להתפשטות ההטבה, ולכן אין שום התייחסות למקבל, כי זו מידת ההשפעה בעצמה שרוצה להשפיע, לכן אצלו "אשר אהבת" אינו מסיים כלל למי הכוונה, כי אין אצלו חילוק כלל ביניהם, אע"פ שזה אדם, וזה פרא אדם, לכן אברהם מדת החסד צריך שהאמא שרה תעשה את הברור בין טוב ורע, ותאמר גרש את בן האמה. וכל זה מדובר בבינה כלפי החכמה שהיא בחי' דין, אבל הבינה כלפי זעיר, היא חסד גמור, והדינין בה רק בשרשן, ובוזעיר הוא בחי' רחמים התגלות הגוונין, היינו חו"ג. והגבורות ד"קא קודמות לחסדים, וזהו רחמים רח-מים, רח גמט' יצחק ומים הם חסד. הריצ"ח חזר על יסודות אלו בענין אמא אוזפת מנאה לברתא בתורה מט שיעור כא.

בב ש"ע או"ח סימן תרכה משנה ברורה שם ס"ק א' – וכתבו האחרונים שיכוין בישיבתה שצונו הקב"ה לישב בסוכה זכר ליציאת מצרים וגם זכר לענני כבוד שהקיפן אז עלינו להגן עלינו מן השרב והשמש. וכל זה לצאת ידי המצוה כתקונה הא דיעבד יוצא כל שכוין לצאת לבר [פמ"ג]:

בב ברכות דף י. – אמר ר' יוחנן משום רבי שמעון בן יוחי מאי דכתיב (משלי לא-כו) "פיה פתחה בתורת חסד על לשונה", כנגד מי אמר שלמה מקרא זה? לא אמרו אלא כנגד דוד אביו שדר בחמשה עולמים ואמר שירה, דר במעי אמו ואמר שירה שנאמר (תהילים קג) – "ברכי נפשי את ה' וכל קרבי את שם קדשו". יצא לאויר העולם ונסתכל בכוכבים ומזלות ואמר שירה שנאמר (תהילים קג-כ) "ברכו ה' מלאכיו גבורי כח עושי דברו לשמוע בקול דברו ברכו ה' כל צבאיו וגו'". ינק משדי אמו ונסתכל בדדיה ואמר שירה שנאמר (תהילים קג-ב) "ברכי נפשי את ה' ואל תשכחי כל גמוליו" מאי כל גמוליו? אמר ר' אבהו שעשה לה דדים במקום בינה, טעמא מאי? אמר (רבי) יהודה כדי שלא יסתכל במקום ערוה, רב מתנא אמר כדי שלא יינק ממקום הטונפת. ראה במפתחן של רשעים ואמר שירה שנאמר (תהילים קד-לה) "יתמו חטאים מן הארץ ורשעים עוד אינם ברכי נפשי את ה' הללויה". נסתכל ביום המיתה ואמר שירה שנאמר (תהילים קד-א) "ברכי נפשי את ה' ה' אלהי גדלת מאד הוד והדר לבשת" מאי משמע דעל יום המיתה נאמר? אמר רבה בר רב שילא מסיפא דעניינא דכתיב (תהילים קד-כט) "תסתיר פניך יבהלון תוסף רוחם יגועון וגו'".

בב תהילים פרק קג (א) לְדוֹד בְּרַכִּי נַפְשִׁי אֶת יְדוֹד וְכָל קְרָבִי אֶת שֵׁם קְדֹשׁוֹ: (ב) בְּרַכִּי נַפְשִׁי אֶת יְדוֹד וְאֶל תְּשַׁחֲי כָּל גְּמוּלָיו:

חומת אנך להחיד"א – בגמרא שעשה דדין במקום בינה הטעם שאלו היו דדי האשה במקום רגליה כבהמה היה התנוק היונק מסתכל במקום ערוה וזה גורם שכחה וזה דוקא שייך בבן כי המלמד בתו תורה כאלו מלמדה תפלות.

[כ"ו], דהיינו שדוד שיבח את הקב"ה על **שעשה לה לאמו רדים במקום בינה**, כי בינה היא כנגד נשמת האדם, שהיא השכל/כח^א, ומתחילה להאיר בו משעת היניקה/כח^ב, וע"י שהחלב שינק מאמו היה במקום בינה, התחיל להאיר בו בינה מנשמתו. (וזכה שהתבטלו ממנו התאוות כמ"ש לבי חלל בקרבי/ל^א).

אבל הבהמה יונקת מדדי בהמה למטה.

וזהו ההפרש שבין גדר אדם לבהמה, שהאדם יונק מדדי אדם שהוא במקום בינה, וכן ע"י הישיבה בסוכה, האדם כמו יונק מספירת הבינה הנקראת אמא/כח^א בחינות הכתוב במשלי/כח^ב **אם לבינה תקרא** רמז שהבינה נקראת אָם, והיא **בחינות סוכה** כנ"ל שסופה היא כמו אמא דמסכבא על בניה, והיושב בה זוכה לבינה דהיינו שכל/כח^א הנ"ל שהוא שפע אדם,

מלבי"ם – וחז"ל אמרו (בברכות יו"ד) שעשה לה רדים במקום בינה (כי התשובה יונקת מבינה כנודע וכמ"ש ולבבו יבין ושב ורפא לו) טעמא מאי חד אמר שלא יסתכל במקום ערוה (תשובה מן העינים אשר זונים אחרי מינות), וחד אמר שלא יינק ממקום הטנופת (תשובה על חטא הבא ע"י כח התאוה)

^ט תהלים קג ב'

^{כח} **כמבואר בתורה לה אות ב' ואות ג', ותורה טא אות ג', ותורה קצב, ותורה ח' תנינא אות יב**

^{טט} **פני יהושע** ברכות י. – והנראה לענ"ד ליישב הכל בהערה אחת לפי מה שמצאנו בספר הזוהר ובספרי המקובלים שחמשה מיני נשמות מצינו באדם והן נפש רוח נשמה חיה יחידה וכמו שסיד הקליר במוסף דר"ה והענין מבואר יותר במקובלים ששלשה מהם שהם נפש רוח נשמה ישנן בכל מיני בני אדם דהיינו נפש הוא נפש התנועה הנתונה בו משעת העיבור שבאותו זמן מתחיל הולד להתנועע ונפש זו היא מספירת המלכות שבי' ספירות וחלק נשמת הרוח באה לכל אדם משעת הלידה והיא מספירת התפארת שבי' ספירות וחלק נשמת הנשמה ממש באה לו משעת היניקה והיא מספירת הבינה הנקראת אמא עלאה והיא אם הבנים כדכתיב כי אם לבינה תקרא על שם שכל השבעה מדות התחתונות יונקות ממדה זו כמו שהבין יונק חלב משדי אמו. ודבר זה מבואר בתכלית בספרי המקובלים כנודע סוף דבר ששלשה חלקי נשמות שהם נפש רוח נשמה הם בהכרח בכל אדם בזמן עיבור ולידה ויניקה אלא שאם זכה הצדיק זוכה לנשמה יתירה העליונה הנקראת חיה והיא ממדת חכמה ודבר זה אי אפשר להמצא כי אם כשמגיע האדם לכלל גדלות היינו שהוא בן י"ג שנים ויום אחד שאז נתחייב במצות וכנס בו היצר טוב ומאז ע"י מעשיו זוכה מעט מעט ע"י התגדלות לנשמת חיה הנזכרת. אמנם כן החלק הה' שהיא נשמת יחידה אין שום אדם זוכה בו בחייו אפילו צדיקים גמורים וזלת משה רבינו בלבד ולא זולתו אבל הצדיקים גמורים ודאי זוכין לנשמת יחידה לאחר מיתתן ונמצא כל זה הענין בספרי הקבלה ובספר הזוהר. נמצינו למידין שאגדה זאת מפורשת היטב כפתור ופרח שלזה הענין נתכוון רשב"י בעצמו שהוא בעל אגדה זו דהני חמשה ברכי נפשי שאמר דוד ע"ה הם כנגד חמשה חלקי מיני נשמות הנזכרים והמה מסודרים לפנינו כסדר נכון ששלש ראשונות הם בזמן עיבור ולידה ויניקה כמבואר ובוה יבא ג"כ היטב מה שזכר באגדה זו שאמר שירה על מה שעשה לה רדים במקום בינה והיינו כמו שזכרנו זאת הנשמה השלישית שנקראת נשמה שבאה בזמן היניקה היא באה ממדת בינה ממש. אמנם לחלק הרביעי שהיא חלק הנשמה הנקראת חיה והיא באה ממדת חכמה וכבר זכרנו שאין זוכה בה אלא אדם צדיק אשר בארץ שזוכה בה ע"י מעשיו הטובים בשעה שנכנס בו היצ"ט ולפי"ז שפיר קאמר שראה דוד במפלתן של רשעים ומייתי עלה קרא דיתמו חטאים כו' והיינו ממש כמו שזכרנו שענין מפלתן של רשעים היינו ודאי מפלת היצ"ר כמבואר להדיא באגדה הקודמת מי כתיב יתמו חטאים יתמו חטאים כתיב ובודאי כשהאדם זוכה לנשמת חיה ע"י מעשיו ומגביר היצר טוב על יצר הרע אין לך מפלה של רשעים גדולה מזו כמ"ש דוד ולבי חלל בקרבי ודרשו רבותינו כנגד יצה"ר והיינו נמי סיפא דקרא ורשעים עוד אינם, אמנם על חלק נשמת יחידה שכבר זכרנו שהיא באה לאחר מיתה היינו דקאמר כיון שנסתכל ביום המיתה אמר שירה, כן נראה לי:

וכן ביאר הגר"א, שדדים במקום בינה הם כנגד חלק ה'נשמה" שניתנת באדם עם הנקתו, והיא תולדת ה'בינה" ולכן נתנה במקום בינה, ועל כן שיבח דוד את ה' ית' על שלא יינק ממקום הטנופת, ושלא יסתכל בערוה, כנגד שני מטממי הלב, שהן מאכלות אסורות וראיות אסורות.

^ל **כמבואר בתורה א' תנינא אות ד'** – כי תאָהּ זו לפי היניקה: אם התינוק יונק מחלב אִשָּׁה חֲצוּפָה, אָזי מִתְגַּבֵּר בוּ תֵאָהּ זוּ, כִּי דָם נֶעְבֵּר וְנִעְשָׂה חֶלֶב (בכורות וי), וְעַל כֵּן כִּשְׁהִיא חֲצוּפָה, אָזי מוֹזֵק לְהִתְנוּק חֶלֶב הַנִּעְשָׂה מֵעֵבִירֵת דְּמִיָּה, וְנוֹלָד לוֹ חֲמִימוֹת בְּלָבוֹ, שְׁהִיא הַתְּגַבְרוֹת תֵאָהּ זוּ. וְכֵן לְהַפְּרֵי, כִּשְׁיִוֵּן חֶלֶב אִשָּׁה כִּשְׁרָה, אָזי לָבוֹ חֶלֶל בְּקֶרְבוֹ, וְאִין לוֹ חֲמִימוֹת, רַק מֵעַט הַמְּכַרְח לְמִצּוֹת הַבוֹרָא יִתְפָּרֵף שְׁמוֹ. וְזֶה שְׁאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ, וְזָכוּנוֹם לְבְרָכָה (עבודה זרה ד): לֹא הָיָה דוֹד רָאוּי לְאוֹתוֹ מֵעֲשָׂה, שְׁנֶאֱמַר (תהלים ק"ט): וְלִבִּי חֶלֶל בְּקֶרְבִּי. כִּי לִבִּי חֶלֶל בְּקֶרְבִּי רָאשֵׁי תְבוֹת חֶלֶב, הֵינִי שֹׁעֵל יְדֵי חֶלֶב כִּשְׁרָה לָבוֹ חֶלֶל בְּקֶרְבוֹ, וְאִין מִתְגַּבֵּר בוּ תֵאָהּ זוּ, וְעַל כֵּן דוֹד, שְׁהָיָה בְּבִינָה זוּ, לֹא הָיָה רָאוּי לְאוֹתוֹ מֵעֲשָׂה. וְלִהְפֹּף חֶלֶב אִשָּׁה חֲצוּפָה מוֹלִיד חֲמִימוֹת הַרְפָּה, בְּחִינַת: חֵם לִבִּי בְּקֶרְבִּי (תהלים ל"ט) רָאשֵׁי תְבוֹת חֶלֶב וְכֵן ל':

^{לא} וזה בחי' מה שאמרו בינה יתרה ניתנה לאשה.

^{לב} **משלי פרק ב (ג) כי אם לבינה תקרא לתבונה תתן קולך:** (כנ"ל עיין שם באריכות יותר)

מלבי"ם / באור הענין/ (ג) כי אם לבינה תקרא – הבינה הוא מה שמתבונן מעט מעט ומוסיף דעת להוציא דבר מדבר, וצריך שתקרא אל הבינה ותזמנה אליך, שתשים לבך לכל דבר חכמת בינה לשקוד עליו להבין טעמו, והתבונה – היא ציור התבונה הכללית שכולל כל הדברים, שא"א שיקרא אליה כי רחוק מן האדם להבין כל תעלומה ולמצוא כל דברי חפץ, רק יתן קולו לתבונה – כקורא מרחוק להשיג מה שיהיה ביכלתו להשיג מהתבונה הכללית:

מלבי"ם / באור המלים/ – (ג) לבינה, לתבונה – שם תבונה כולל התבונה הכללית אשר כבר התבונן על כל הדברים בכלל, והבינה הוא ההבנה בחלקי העינים, וכבר התבאר (א' כ') שנתנית קול הוא פחות מן הקריאה, שהקורא ידבר עם הנקרא ויכוין אליו ביחוד, וזה לא יתכן עם התבונה הכללית שהיא מתעלמת מן האדם רק יתן קולו אליה מרחוק:

^{לז} **והכלל שהחכמה העליונה מרוב העלמותה לא מתגלית אלא בבניה**, כי היא בחי' טפת מוחין המתגלה כהבוק בעלמא ורק בבניה נבנה לשכל שיש בו השגה. אעפ"כ בכלליות גדר החכמה הן כל ההקדמות שאדם מקבל מבחוץ, ובינה היא מה שבשכלו מבין דבר מתוך דבר בחי' נוקבא שמולידה דבר חדש. הגר"א על פסוק הנ"ל "כי אם לבינה תקרא לתבונה תן קולך" מבאר החילוק בין בינה לתבונה, כידוע שתבונה היא חיצונית הבינה, ועל כן גם ההתגלות בה היא יותר. ע"ש.

אבל הבהמה יונקת מדדי בהמה שהם למטה.

לשון רבנו בכת"י – כי זה ההפרש שבין בני האדם ובין בעלי חיים כי שפעם של בני אדם יונקים ממקום בינה, כמאמר חכמינו זכרונם לברכה (ברכות י.), שעשה לה דדים במקום בינה, מה שאין בן בעלי חיים, ששפעם יונקים ממקום הערוה. עכ"ל.

אע"פ שהגמ' שם מדברת מיניקת התינוק מאמו, רבנו לומד שזה רומז לשפע של אדם גדול, שנמשך משכל גדול המאיר מספירת הבינה הנקראת אמה.

ואע"פ שבגשמיות בעלי חיים יונקים ממקום הבטן שהוא למעלה מהערוה, והקוף יונק ממקום החוזה, (וצפור אוכלת ממהפה של אמה) אע"כ נקרא מקום יניקתם ערוה/לד. ואפילו גוי/לד. אע"פ שאינו בעל חי, אבל כיון שחסר לו השכל הנ"ל שישראל זוכים ע"י הסוכה, הוא יונק משפע של בהמה מצד מהותו, ולא יכול לינק כלל משפע של אדם כאיש מישראל.

והחיידוש כאן שאפילו ישראל כשלא מקיים מצוות סוכה כראוי, הוא נופל להיות כגוי ובהמה. אבל גרוע יותר כי ישראל כיון שמחוייב להשתדל לינק משפע אדם, על כן אין לו שפע בהמה משלו כלל, ועל כן כשנופל משפע אדם, הוא יונק את השפע של הבהמות. מה שאין בן גוי שהשפע שלו הוא רק שפע של בהמה.

ועל כן כשפוגם איש ישראל במצות סוכה, כגון שהסוכה אינה כשרה, או שהיא כשרה אבל הוא לא מקפיד לישון ולאכול רק בסוכה, או שלא מקפיד על כבודה ונקיונה, כגון לפנות מהסוכה שאריות מזון וכלים מיד אחרי השימוש, כפי שמחייבת ההלכה, אזי נופל ביניקת השפע שלו מבחינות דדי אדם שהם במקום בינה, בחינות סוכה, ואזי נופל לבחי' דדי בהמה, ויונק משם.

נמצא שיונק משפע של הבהמה, ועל כן יונק את חיותם, ועל ידי זה הם מתים, על ידי שנוטל מהם את השפעתם דהיינו את השפע חיות שלהם.

ולפי הפגם שפגם בסוכה, כן הוא נפילתו, שאם נפל הרבה מקיום מצוות סוכה, גם נופל הרבה ממדרגת אדם, ואם מעט מעט, וכן גם נוטל את השפע של הבהמות, אם נפל הרבה נוטל מהם הרבה. כי לפי נפילתו בקיום מצוות סוכה, כך נחסר ממנו שפע אדם, ואת החסר לו יונק משפע הבהמות, וכמו כן כפי מה שנשלם שפע חיותו משפע הבהמות כך גורם מיתות הבהמות והחיות. ומסתמא גם להפך דהיינו לטובה אם מהדר במצווה לפני משורת הדין כגון שמקפיד שלא לטעום כלום חוץ לסוכה, ושלא לדבר בה דברים בטלים, ומקפיד לנענע הד' מינים בסוכה וכיו"ב, אזי זוכה ליותר חיבוק והארת הבינה בסוכה.

ביאור הגר"א – כי אם לבינה תקרא – בינה הוא הבנת דבר מתוך דבר, ולהבין הדבר מתוך דבר צריך לקרא אותן בפה, כי היא נכללת בחכמה, בדקדוקיה ופרטיה של החכמה, וע"י קריאת החכמה בפה יגלו דקדוקיה ופרטיה, לכן ע"י קריאה יבין הדבר מתוך דבר של החכמה, וזהו "כי אם לבינה תקרא לתבונה תתן קולך" כי כמו שיש תבונה בחכמה כנ"ל דהיינו להבין החכמה על בוריו, כן יש תבונה בבינה הוא להבין דבר הבינה על בוריה, כלומר איך תלוי זו הבינה, וזהו הדקדוק של החכמה? כמו "ואם מן הצאן" למעט את הנוגח מן ה' יתירה, זו המיעוט הוא נקרא בינה, והיא נכללת בחכמה. ותבונה היא לידע מפני מה מן ה' יתירה למעט הנוגח דוקא, והיא מתחברת עם תבונה של החכמה (ובזה תבין מה שכתוב באד"ו תבונה כד היא ינקא לבנין או נקראת תבונה והמשכיל יבין) ומחמת שלזה צריך יגיעה יותר מהתבונה של החכמה כי אם יבין זאת התבונה או יבין גם התבונה של החכמה כי התבונה של החכמה נגזר בתוך התבונה של הבינה לכן בתבונה של החכמה אמר לבך וכאן קולך כי זהו גילוי הלב (ובזה תבין מה שכתוב שאחוריים דאו"א הוא לב דז"א):

לד' צל"ח על ברכות דף י. – ואמר אח"כ כשינק משדי אמו נסתכל בדדיה אמר ברכי נפשי וגו' ואל תשכחי כל גמוליו, והיינו שקבע דדים במקום בינה והטעם כדי שלא ינק ממקום הטינופת או משום שלא יסתכל במקום ערוה. ולכאורה יפלא ואטו כל שאר בעלי חיים יש להם דדים במקום ערוה וטינופת, הלא אף שאין דדיהן למעלה מן הלב כמו בבנות אדם אבל אכתי אינם כל כך למטה שיהיו במקום ערוה וטינופת ממש, ולמה באשה אי לאו שקבע דדים במקום בינה היו קבועים במקום ערוה וטינופת ממש. ונראה דשפיר היו ראויים באשה להיות ממש במקום ערוה, דלפמ"ש שדם נדה הוא החלב שדם נדה נעבר ונעשה חלב, א"כ ראוי שממקום שיצא דם נדה משם יצא החלב, משא"כ בשאר בעלי חיים שאין לנקבותיהן שום דם נדה כלל כידוע לכל בעלי המחקר ולכל הרופאים שזה הוא רק באשה, וא"כ אף שבשאר בעלי חיים אין דדיהן במקום הערוה היינו משום שאין החלב שלהם בא כלל מדבר שפתח יציאתו הוא במקום הערוה, אבל באשה שמקור החלב בא מדם נדה היו דדי האשה ראויים להיות בפתחי נדה, והקב"ה גמל עם האדם מידת טובו וקבעם במקום בינה. וזהו כוונת דוד ואל תשכחי השירה שנתת על היות במעי אמך שהכין לך או מזונך שהדם נעבר ונעשה חלב, ובוזה תדעי כל גמוליו שגמל עמך וקבע דדים במקום בינה:

לד' בן יהוידע ברכות י. – שם מאי כל גמוליו אר"א שעשה לה דדים במקום בינה. ...והוא דאמר שירה על דדים דוקא ולא על שאר איברים, כמו עין ואוזן ופה, שהם מונחים במקום משובח בראש הגוף, היינו משום דאלו האברים שוים הם בכל מיני בריות, מה שאין בן הדדים אשר בבהמות מונחים במקום טנופת, ובאדם במקום בינה, לכך הוא מודה ומשבח על זאת, והנה הטובה של החסד הזה שעשה הקב"ה בדדים היא מגעת לישראל יותר מן האומות, כי באומות אף על פי שגם הם הדדים סמוכים ללב שהוא מקום בינה, עם כל זה אין להם חשיבות בזה והרי כאלו עומדים במקום טנופת, ולכן אמרו רבותינו ז"ל כל היונק מן הנכרים כאלו יונק מן השרץ, ובוזה פרשתי בס"ד רמז הכתוב בדרשותי על התורה, (במדבר כ"ג ט') הן עם לבדד ישכון ובגוים לא יתחשב, שבא לשבח את ישראל, הן עם לבדד חלק התיבה לשתיים וקרי בה לב דד ישכון, שהדד משכנו אצל הלב, במקום בינה, אך זה החשיבות אינה בגוים, וזהו בגוים לא יתחשב, אין להם חשיבות מצד זה, אף על פי שגם הם הדדים סמוכים ללב:

לשון רבנו בכת"י – ובזאת המצוה אנו מובדלים משפע של בעלי חיים. וכשפוגמין ישראל במצות סוכה אזי יורדין על ידי זה ממדרגת בני אדם, ואין להם שפע ממקום בינה, ויורדין למדרגת שאר בעלי חיים. ונדהין שאר בעלי חיים מהשפע שלהם, כיון שבני אדם לוקחין השפע שלהם, ואזי הבעלי החיים מתים או נפלים בחלאים הכל לפי לקיחת השפע שלהם אם רב אם מעט. עכ"ל.

וזוהו שמספרת לנו התורה שיעקב אבינו בחזרתו מחרן לארץ, אחרי שפגש את עשו ונפרד ממנו, נסע למקום הנקרא סוכות, ושהה שם י"ח חודש, תחילה כל ימי הקיץ גר שם בסוכה, ובחורף בנה לו בית, ובקיץ שוב גר בסוכה, וזהו **בחי' הכתוב ולמקנהו עשה סוכות (בראשית לג)** ולי' פשוטו של מקרא שיעקב אבינו בחורף עשה לצאן סוכות (פסיקתא). ורבנו מבאר שהתורה מספרת לנו זאת לרמוז, שיעקב אבינו גם הסוכות שעשה לעצמו בקיץ, היה לצורך מקנהו, וכיוון בזה לקיים מצוות סוכה כדי לינק משפע אדם, ועי"ז לא יגזול מהבהמות את השפע שלהן, נמצא **כי הסוכה שעשה הוא בשביל מקנהו** כי ע"י סוכה זכה יעקב אבינו לשפע אדם, ואזי יש לבהמות שפע כראוי כי הבני אדם לא יונקים ממנו, **כנ"ל** נמצא הסוכה גרמה שיהיה שפע חיות לבהמות:

לשון רבנו בכת"י – וזוהו ולמקנהו עשה סוכות. הינו כי סכות הוא חיים וקיום לבעלי חיים שישארו על מדרגתם כנ"ל. עכ"ל.

עתה יבאר עוד כיצד השפע אדם דהיינו שכל התורה שזוכים ע"י מצוות סוכה מועיל גם למי שעוסק בבניין בית. וראה לעיל בהקדמה שמסתמא הכוונה כאן גם לבניין המלכות שבלי השכל שזוכים ע"י הסוכה מתמסכן בבחי' אין עני אלא מדעת. ואם לא מקפיד על מצוות סוכה אזי כל בניין המלכות שלו כל השנה היא בעוני הדעת.

גם העוסקין בבנין מזיק להם, כשלא מקיימין מצוות סוכה כראוי, כמשרז"ל – כמו שאמרו רבותינו ז"ל בגמרא (סוטה יא) ולי' **כל העוסק בבנין מתמסכן** לשון מסכן דהיינו עניות/לי' [לט],

¹⁰ **בראשית פרק לג** (טז) וישב ביום ההוא עשו לדרך שיערה: (יז) ויעקב נסע סכתה ויבן לו בית ולמקנהו עשה סכת על בן קרא שם המקום סכות: (יח) ויבא יעקב שלם עיר שכם אשר בארץ פנען בבאו מפדן ארם ויחן את פני העיר:

רש"י (יז) ויבן לו בית – (מגילה יז) שהה שם י"ח חדש קיץ וחורף וקיץ. סכות קיץ בית חורף סכות קיץ:

שפתי חכמים על רש"י (ל) והקשה רא"ם ולא ידעתי למה הביא רש"י ז"ל זה המדרש, והלא הבית והסוכות שניהן היו בזמן אחד, הבית לעצמו והסוכות לבהמות כדכתיב בקרא, ורש"י בפירוש כתב (פסוק כ) ואני לא באתי לפרש אלא לפי פשוטו וכו' ע"כ. ומהרש"ל פירש לפי שכתוב בקרא שתי פעמים סוכות ופעם אחת בית, ר"ל סוכות קיץ בית חורף וכו':

פסיקתא זוטרתא – ויעקב נסע סכותה ויבן לו בית ולמקנהו עשה סכות. כמה שנים עשה יעקב בבית אל. ר' אבא בר כהנא אמר שמונה עשר חודש. סכות. ובית וסכות: סכותה. לפי שצריכה למ"ד בתחלתה הטיל לה ה"א בסופה: סכות לקיץ ו' חדשים. ולבית לחורף ו' חדשים. ולמקנה עשה סכות ו' חדשים:

משכיל לדוד – (יז) ויבן וכו' שהה שם וכו'. דאל"כ מאי קמ"ל קרא פשיטא דמאחר שרוצה לישב שם צריך לעשות לו בית ולמקנהו גם כן סכות ותו דמאי נ"מ בהודעה זו א"ו לדרשה ומאחר דבראשונה כשהלך שם היה קיץ ועשה סוכה נקרא שם המקום מיד סכות:

¹¹ **סוטה דף יא.** – (שמות א–יא) וישימו עליו שרי מסים עליהם מיבעי ליה תנא דבי ר' אלעזר בר' שמעון מלמד שהביאו מלבן ותלו לו לפרעה בצוארו וכל אחד ואחד מישראל שאמר להם איסטניס אני אמרו לו כלום איסטניס אתה יותר מפרעה שרי מסים דבר שמשים (לבנים) למען ענותו בסבלותם (וענותם מיבעי ליה) למען ענותו לפרעה בסבלותם דישאל ויבן ערי מסכנות לפרעה רב ושמואל חד אמר שמסכנות את בעליהן וחי'א שממסכנות את בעליהן דאמר מר כל העוסק בבנין מתמסכן.

פרש"י – שמסכנות את בעליהן. שעל ידי אותן הערים ואותה עבודה נסתכנו מצרים ליטבע בים: **שממסכנות.** מדלדלות כדכתיב וינצלו את מצרים ובשביל עבודה זו אירע להן ולהאי לישנא לא גרסינן דאמר מר כל העוסק בבנין מתמסכן ומאן דגרסי לה מתרגמינן להך דרב ושמואל נמי אבל בניינים של כל אדם מסכנות פעמים שנופל מהבנין ומתמסכנות שמביא את האדם לידי עניות דאמר מר כל העוסק בבנין מתמסכן.

יבמות דף סג. טום ולא תשפיץ שפוץ ולא תיבני שכל העוסק בבנין מתמסכן.

רש"י – טום – תרגום של טום כמו סתמום פלשתים (בראשית כו) טומינן פלשתאי טום ולא תשפוץ אם יש לך חור קטן בכותל רעוע סתום אותו מיד ולא תרחיב נגקב לשפץ בו טיט ולבנים הרבה ליפותו: שפוץ – פלשטי"ר בלע"ז, ואם בעל נפש אתה להנאות בנייניך הרחב הנקב ושפציהו להיית יפה: ולא תיבני – לא תפיל את כל הכותל ותבנהו:

¹² ראה **פרש"י** בסוטה יא. הנ"ל שמתמסכן לשון סכנת נזק הגוף, וגם לשון מסכן דהיינו עניות. ורבנו כאן נקט לשון עניות, אבל בשיחות הר"ן סימן ס' נקט רבנו לשון סכנה.

זה לשונו שם – שייח'ו הקדוש של רבנו, זכרונו לברכה (קטו) בעת שארע מעשה בקהלת קדש ברסלב שגזקה ילדה אחת בבית שחפרו בו ועשו בו בניינים חדשים. גם כמה נפשות היו בסכנה גדולה. אז שמעתי מפיו הקדוש ענין זה. בענין בניינים עינתי והסתכלתי בענין זה. וראיתי שכל העוסקים בבניינים ובהומות אין אחד מהם יוצא נקי, ואפלו עב"ם. ואף על פי כן העולם עוסקים בזה, כי הוא קיום העולם. כי אי אפשר להיות בלא זה. ועל כן בהכרח שיהיו בני אדם שיהיה להם חשקות לזה. ויש בענין זה כמה עניינים וחלוקים, אך סוף כל סוף אינו יוצא נקי. ונראה שזהו פרוש (יבמות ס"ג. סוטה יא): **כל העוסק בבנין מתמסכן.** 'מתמסכן' הוא לשון עניות וגם הוא לשון סכנה (קטו*).

לשון רבנו בכת"י – דע שעל ידי מצוות סוכה כראוי מותר לו לעסוק בבנין, ואינו מזיק לו לממונו, כי אמרו רבותינו זכרונם לברכה העוסק בבנין מתמסכן. עכ"ל.

רבנו בגרסת הנדפס נקט לשון חז"ל כל העוסק, וצ"ע מדוע לא אמרו העוסק בבנין מתמסכן? כי לשון 'כל' משמע שאין מי שנמלט מזה, ולפי רבנו שהכוונה לשכל שזוכים בסוכה, צ"ע הרי כל ישראל מקיימים מצוות סוכה, האם אעפ"כ לא זוכים לשכל הזה? ואמנם ראה בלשון הכתב יד שרבנו השמיט את המילה כל. ונראה שחז"ל אמרו זאת על כל העולם גם על הגויים^{מ"ב}, ולא התייחסו למיעוט דמיעוט שניצול מזה. עכ"פ הקושיא היא רק על לשון חז"ל, אבל רבנו מתרץ ש'כל העוסק' הכוונה לכל העוסק בלא שכל שזוכים ע"י מצוות סוכה. ובסמוך יבאר רבנו ששלמה המלך רמז זאת במשלי בחכמה יבנה בית וכמבואר בגמרא שע"י דעת זוכה לעשירות.

כי צריך לבנות הבית בחכמה ושכל, ואזי אין מזיק לו הבנין ואזי ראוי לו לבנות בית, כמו שכתוב (משלי כד)^{מ"א} בחכמה יבנה בית ובתבונה יתבונן^{מ"ב} וברעת חדרים ימלאו, (מ"ג)

^{מ"ד}(כי יש לו מקום להכניס השפע). נראה כוונתו לומר שתחילה בונה בחכמה ומתבונן בבינה ובסוף בדעת מאיר את החכמה ובינה למדות (וע"י הדעת נעשה מקום בלב להכניס את השפע שכל) וזהו "וברעת חדרים" הם חדרי הלב "ימלאו", וכשבונה כך את המלכות, אזי מתקן ובונה אותה עם דעת, וזוכה לעשירות גם בגשמיות כמבואר בסנהדרין צב.^{מ"ה}, וראה שם אפיקי מים^{מ"ו} לרבי יצחק חבר שהדעת והעושר יוצא מאמא דהיינו בינה. וכמבואר אצלינו שע"י סוכה יונק מאמא שהיא הבינה וזוכה לדעת ואזי יכול לבנות בלי להסתכן, אלא אדרבה זוכה לעשירות.

לשון רבנו בכת"י – וטעם הדבר כי מה ענין העניות להבונה, אך טעם הדבר כי מי שבונה בנין, צריך לבנות בחכמה, כמו שכתוב "בחכמה יבנה בית", ובודאי הבונה בחכמה לא יתמסכן, ואדרבא יתעשר ויתקיים בו בחכמה יבנה בית וכו' וברעת חדרים ימלאו. עכ"ל.

אבל כשבונה בלא שכל, אזי מזיק לו, ועל כן מתמסכן, ונעשה עני בגשמיות וברוחניות, כי זה עונשו על שפגם בחכמה, כי היה ראוי לו לבנות הבית בחכמה כנ"ל, ועל כן עונשו שמתמסכן, בבחי' אין עני אלא מדעת, שזה בחינות פגם החכמה, בחינות חכמת המסכן בזויה

ובמדרש מבאר (שמות רבא א"ד בפרוש על פסוק: "ויבן ערי מסבנות לפרעה" (שמות א"א, 'חד אמר שמסבנות את בעליהן, וחד אמר שמסבנות את בעליהן'. והעקר הוא הנחת היסוד (שקורין ואקלאשטישניא וצריך לידע באיזה זמן להניח היסוד, ומאיזה עץ להניח כי יש עצים שאינם ראויים להיות יסוד, אך אי אפשר לידע כל זאת.

^{מ"ז} עיין סיחות הר"ן את ס'

^{מ"ח} עיין יפה תאר על שמות רבה א' י' שהכוונה דווקא לעוסק בבנין בתים גדולים כמו פתום ורעמסס שעליהן נאמר ערי מסכנות. אבל מרבנו שנקט סתם לא נראה שמחלק כך.

^{מ"א} משלי פרק כד (ג) בחכמה יבנה בית ובתבונה יתבונן: (ד) וברעת חדרים ימלאו כל הון יקר ונעיים:

מלבי"ם (ג-ד) בחכמה יבנה בית וכו' כל הון יקר ונעיים – החכמה היא מקובלת והוא אוסף חקי החכמה מבחוץ, ומקבץ אל לבו כלליה ולמודיה אחת אחת, והוא נמשל למי שאוסף עצים ואבנים וסיד וכל החומריים הצריכים לבנין הבית ובונה אבן אל אבן, אולם התבונה הוא המבין דבר מתוך דבר, אחר שקבל וקבץ חקי החכמה ואסף אותם באמונה, והוא דומה למכונן הבית – ומשים עליו הגג והתקרה, ואם הגיע אח"כ למדרגת דעת שידע הכל בידיעה ברורה כדבר שראה בחוש או שהשכילה במושכל ראשון, זה דומה כממלא את הבית בכלי יקר ונעיים – כי אז ימלאו חדרי בית החכמה אורה, ויעשה ציצים ופרחים לתורה, וברוגמת זה ייחס בנין העולם (שנבנה ע"י החכמה) אל ה', בחכמה יסד ארץ כונן שמים בתבונה בדעתו תהומות נבקעו כמש"ש:

^{מ"ב} גם בדפוס יתבונן, בתולד ומתולדו יתכונן (כלשון הפסוק)

^{מ"ג} עיין סנהדרין צב.

^{מ"ד} הנהר זו נמצאת כבר בדפוס

^{מ"ה} סנהדרין דף צב. ואמר רבי אלעזר כל אדם שיש בו דעה לסוף מתעשר שנאמר וברעת חדרים ימלאו כל הון יקר ונעיים.

פרש"י – וברעת – מפני הדעת מלאו כל החדרים הון:

מוהרש"א – כל אדם שיש בו דעה לסוף מתעשר כו'. לכאורה קשה שהרי נאמר לא לחכמים לחם ולא לנבונים עושר וגו' ויש ליישב ע"פ מ"ש בפרק ב' דנדה מה יעשה אדם ויתעשר א"ל ירבה בסחורה וכו' א"ל הרבה עשו כן ולא הועילו אלא יבקש רחמים למי שהעושר שלו וז"ש כל שיש בו דעה לסוף מתעשר דבתחלה מרבה בסחורה ולבסוף שרואה בשכלו ודעתו שלא הועיל לו גמר בדעתו לבקש רחמים ממי שהעושר שלו וז"ש בהפך זה מי שאין בו דעה סוף הוא גולה וכו' דמתוך שהוא מרבה בסחורה ולא הועיל לו ולפי שאין בו דעת אין מבקש רחמים ונעשה עני לבסוף והוא גולה אף ממקומו שצריך למכרו מחמת דחקו וק"ל:

^{מ"ז} ביאורי אגרות (אפיקי ים לרבי יצחק חבר) על סנהדרין דף צב. – ואמר ר"א כל אדם שיש בו דעה לסוף מתעשר וכו' כמ"ש שבלא דע"ה הוא חסר לח"ם ואין עני אלא בדעת... הדעת נהר היוצא מעדן דמשקה לה, מתעשר שהוא יוצא מבינה ושם העושר כמ"ש (משלי ח בא) להנחיל אוהבי יש ואוצרותיהם אמלא י"ש עלמין דעלמא דאתי, וכמ"ש (אבות ג) אם אין דעת אין בינה וכו' הרוצה להעשיר יצפין שולחן בצפון וכמ"ש תערוך לפני שולחן וכו'. ולכן אמר לסוף מתעשר שמדעת נכנס לבינה והוא נק' עומק אחרית היום לעשותם ולמחר לקבל שכרם, והוא מ"ש וברעת חדרים ימלאו וכו' שהוא הולך ומתפשט בכל האברים ובסוד חד"ר ג' קוין, והוא כולל ג' עשרין שהם הון יקר ונעיים,

(קהלת ט/מז) פשוטו של מקרא הכוונה ליצר הטוב שחכמתו מבוזה בעולם הזה, ורבנו מבאר לענין שלו על מסכן שהוא העני מדעת כיון שפגם בחכמה.

לשון רבנו בכת"י – אבל מי שבונה בלא חכמה מענישין אותו בעניות, ועל ידי זה יתבוזה חכמתו בכחינת (קהלת ט), "חכמת המסכן בזויה", מדה כנגד מדה. עכ"ל.

ועל כן על ידי הסוכה שהיא בחי' שכל, בחינות אם לבניה כנ"ל, עי"ז יכול לבנות בית, בבחי' בחכמה יבנה בית וכו' כנ"ל : וזה/מח/ בחי' (שם [מט]/י) ויעקב נסע סוכותה ויבן לו בית כנ"ל שתחילה בקיץ בנה סוכות ואח"כ בית רמז שע"י מצוות סוכה יש לו השכל והחכמה שצריך כדי לבנות בית בלי להתמסכן :

לשון רבנו בכת"י – ועל ידי מצוות סוכה הוא במדרגת תורה כנ"ל והתורה היא מקור כל החכמות בשביל זה מותר לו לבנות, כי בודאי יש לו חכמה, וסימן לדבר ויעקב נסע סוכותה ויבן על ידי מצוות סוכה הותר לו לבנות. /יאלב ראשי תיבות לו בית. לב זו התורה בית מבראשית, למד מלעיני כל ישראל, היינו כלל התורה וכו': עכ"ל. רוצה לומר שיעקב נסע סוכותה רומז לסוכה שעל ידה אפשר לבנות בית בשכל התורה שרמוז בתיבות "לו בית", ראשי תיבות ל"ב הרומז לתחילת וסוף התורה.

עתה יבאר ששכל התורה שזוכים ע"י מצוות סוכה כראוי, הוא שרש לתורה שנקבל בשבועות במתן תורה. והוא מתגלה כבר בשמיני עצרת מיד בסיום שבעת ימי הסוכה, לכן אז אנו חוגגים את שמחת התורה, שבה אנו מסיימים לקרא בתורה במדרגה של שנה שעברה, ומתחילים מחדש במדרגה החדשה, שזכינו לה ע"י הסוכה, שעתה אנו קוראים אותה בספר תורה, ובשבועות במתן תורה נקבל אותה בקולות וברקים.

וזה בחי' שבועות, כי שבועות וסוכות הם אחד, כי התורה שאנו מקבלים בשבועות חג מתן תורה יוצאת מבינה שהיא בחי' סוכה בחי' אמא דמסכבא על בניה, ומאירה להם אור שרש התורה מבינה הנקראת אמא, כמ"ש (משלי א) [יב/יג] ואל תטוש תורת אמך, רמז שהתורה יוצא מבינה הנקראת אמא בחי' הכתוב אם לבניה תקרא שהוא נ"ב בחי' סוכה כנ"ל שהיושב בסוכה יונק שפע אדם מאמא המאירה בסוכה :

וע"כ תיכף אחר שבעת ימי סוכות הוא שמחת תורה, בשמיני עצרת, כי מבחי' סוכה שהיא בחי' בינה הנקרא אמא משם יוצאת התורה וע"י קיום מצוות סוכה דהיינו הישיבה בסוכה אנו זוכים לתורה היוצאת מבינה שהיא הסוכה. על כן אז שמיני עצרת הוא שמחת תורה על אנו מסיימים את התורה בלעיני כל ישראל ומתחילים לקרא בראשית ברא.

^{מז} קהלת פרק ט (יד) עיר קטנה ואנשים בה מעט וכא אליה מלך גדול וסבב אתה וננה עליה מצודים גדלים: (טו) וימצא בה איש מסכן חכם ומלט הוא את העיר בהקמתו ואדם לא זכר את האיש המסכן ההוא: (טז) ואמרתי אני טובה חכמה מגבורה וחכמת המסכן בזויה ודבריו אינם נשמעים:

מצודות דוד – וחכמת המסכן בזויה. כאשר הנה החכמה לבדה עשתה את זאת, כי חכמת המסכן היא בזויה ודבריו אינם מקובלים ולא קנה החשיבות בעבור החכמה, ואם כן לא היה בו חשיבות שתועיל אל החכמה למלט את העיר:

^{מח} צ"ע מדוע נדפס כאן וזה באות גדולה כי לכאורה זה המשך למה שקדם לו.

^{מט} בראשית לג הנ"ל

^י בראשית פרק לג (טז) וישב ביום ההוא עשו לדרכו שעירה: (יז) ויעקב נסע סכתה ויבן לו בית ולמקנהו עשה סכת על פן קרא שם המקום סכות: (יח) ויבא יעקב שלם עיר שכם אשר בארץ פנען בבאוי מפדן ארם ויחן את פני העיר:

רש"י (יז) ויבן לו בית – (מגילה יז) שהה שם י"ח חדש קיץ וחורף וקיץ. סכות קיץ בית חורף סכות קיץ:

^{יא} לב ר"ת לו בית וכו', לכאורה זה שייך לסוף התורה לענין שבועות וכמו שציין שם הטשערינער-רב. אבל בכתב יד רבנו זה נמצא כאן, אחרי תיבות הותר לו לבנות.

^{יב} ומשלי ו' ב'

^{יג} משלי פרק א (ח) שמע בני מוסר אביך ואל תטש תורת אמך:

משלי פרק ו (כ) נצר בני מצות אביך ואל תטש תורת אמך: (כא) קשרם על לבך תמיד ענדם על גרגרתך: (כב) בהתהלךך תנחה אתך בשכבך תשמר עליך והקיצות היא תשיחך:

^{יד} פסוק זה נמצא בשני פסוקים במשלי כנ"ל ובשניהם המוסר ומצוות מיוחס לאב אבל התורה לאמא, וצ"ע כי בכל מקום האב הוא השרש למה שנמצא אצל האמא, וכאן התורה מיוחס לאמא ואילו המצוות שהן העצות המעשיות והמוסר היוצא מהתורה מיוחס לאב. ונראה שפשוטו של מקרא תורה שמדבר עליה כאן הכוונה להנהגה למעשה תורה לשון הוראה למעשה שהאמא מרגילה את הבנים מגיל קטן כיצד להתנהג. ואילו המצוות ומוסר הם מה שהאב מלמד את בנו בע"פ. ורבנו שהביא את הפסוק הזה לא כוון לפשוטו של מקרא רק ללמוד מהלשון תורת אמך שהתורה מיוחסת לאמא לרמזו שהיא יוצאת מאמא דהיינו ספירת הבינה.

^{יז} בתולד-בטי

נמצא על ידי שנכנסו בסוכה, נעשים בעצמם בבחינות התורה, כי משם יוצאת התורה כנ"ל. צ"ע אולי רומז לכך שהיושב בסוכה לא רק יונק מאמא אלא גם נולד מאמא וצ"ע. לשון רבנו בכת"י – וכשבני אדם יושבים בסכות כראוי, על ידי זה הם במדרגתן, ובבחינת תורה. כי התורה היא בחינת (משלי א), "אל תטש תורת אמןך", "אם לבינה תקרא". בשביל זה סמוך לסכות אנו עושים שמחת תורה. עכ"ל.

ואז מתחלת התורה בשמחת תורה מתחילים לקרא את כל התורה שוב מההתחלה מספר בראשית **שהוא בראשית, בחינות בית, היינו בית דבראשית,** כי בראשית אותיות בית ראש, **בחינות ויעקב נסע סוכתה** רמז שקיים מצוות סוכה וזכה לבינה ושכל ועי"ז **ויבן לו בית כנ"ל** וזה בראשית בית ראש דהיינו בית עם השכל שבראש :

וזהו בחי' סוון (י"ו) (י"ז), שאז בו' סיון הוא זמן מתן תורה, היא התורה שינקנו מאמא בסוכה, ושמחנו בה בשמיני עצרת, ובמתן תורה בחודש סיון אנו מקבלים אותה בקולות וברקים, ועל כן סוון ר"ת **ויעקב נסע סוכתה** ויבן לו בית וכו' כנ"ל (י"ט) (י"ט): לשון רבנו בכת"י – וזה סוון ראשי תבות ויעקב נסע סוכתה ויבן, כי בסיון ניתנה תורה, ואנו במדרגת התורה על ידי מצות סוכה כנזכר לעיל: עכ"ל. וסוף הפסוק "לו בית" רומז לתורה שאנו מקבלים בחודש סיון כי לו בית ר"ת ל"ב רמז לתורה שמתחילה בב' בראשית ומסיימת בל' לעיני כל ישראל. כנזכר לעיל בכתב יד רבנו. ובהערת הטשערינער רב כאן. ונראה שעל כן גם בני ישראל מיד ביציאת מצרים באו כהרף עין לסוכות (י"א) (הסמוכה למצרים) (י"ב) לקיים מה שנאמר ואשא אתכם על כנפי נשרים (י"ג). ורק אח"כ קבלו את התורה, כי ע"י סוכה זוכים למתן תורה.

עד כאן ביאור חברותא לתורה רסו

כתב יד רבנו של תורה כפי שהובא בחיי מוהר"ן סימן נו נז

אות (נו) ראה זה מצאתי מכתב יד רבנו זכרוננו לברכה בעצמו מענין התורה ויבן לו בית בסימן רסו דע בשהעולם פוגמין במצות ספדה פשאין מקימין אותה פראוי גורמין מיתה או חולאת לפהמות ולשאר בעלי חיים הכל לפי הפנים. כי זה הוקפיש שבין בני האדם ויבין בעלי חיים פי שפעם של בני אדם יונקים ממקום בינה, כמאמר חכמינו זכרונם לברכה (ברכות י). שעשה לה דדים במקום בינה, מה שאין בן בעלי חיים, ששפעם יונקים ממקום הערה. ובחינת ספדה היא בחינת אמא בינה דמסככא על בנהא ואנו יונקים ממנה, ובזאת המצודה אנו מבדלים משפע של בעלי חיים. וכשפוגמין במצות ספדה אזי יורדין על ידי זה ממדרגת בני אדם, ואין להם שפע ממקום בינה, ויורדין למדרגות שאר בעלי חיים. ונדיחין שאר בעלי חיים מהשפע שלהם, כיון שבני אדם לוקחין השפע שלהם, ואזי הבעלי החיים מתים או נופלים בחלאים הכל לפי לקיחת השפע שלהם אם רב אם מעט, וזהו ולמקנהו עשה סכת. היינו פי סכות הוא חיים וקיים לבעלי חיים שישארו על

¹¹ צ"ל סיון ביד ואו כי כן מבואר בש"ע אה"ע סי' קכו סעיף ז' ור"ל בפסוק זה מרומז ענין סיון שני פעמים כי ויעקב נסע סוכתה ר"ת סיון היינו היו"ו יוד של ויעקב, כי הוא אינה משרש התיבה ע"כ צריכין לצרף עמה גם היוד. וכן נסע סוכתה ויבן ר"ת סיון וי"כ כנ"ל. ועיין עוד בפל"ח.

¹² פרפראות לחכמה (לטשערינער-רב) – על תורה רסו – למקנהו עשה סכות וכו' ויעקב נסע סוכתה ויבן ר"ת סוון וכו' עיין שולחן ערוך אבן העזר סימן קכ"ז סע"ז מבואר דצריכין לכתוב בגט שם החודש הזה סיון ועל כן נראה לעניות דעתי דגם כאן כוונת רבינו לזה, היינו כי אותיות יוד ואו שבסיון, מרמזין לאותיות ואו יוד של תיבת ויעקב וכן של תיבת ויבן כי הוא שבשני תיבות אלו אינה מעצם שורש התיבה, ועל כן צריכין לרמוז אותה ביחד עם היוד שבשורש התיבה כמובן;

¹³ מתוצרו - סוכתה

¹⁴ לב ר"ת לו בית, לב זו התורה, כי בית מבראשית למד מלעיני כל ישראל היינו כלל התורה (זה מצאתי מכת"י ז"ל).

¹⁵ הערה זו של הטשערינער-רב היא מכתב יד רבנו שם בסוף הכתב יד, אבל התיבות ויבן לו בית שאליו מתייחסים הדברים חסר שם, וצ"ע. צ"ע כיון שהטשערינער-רב ראה את הכתב יד, מדוע רק ענין זה ציין, ולא שאר שנויים שיש בין הנדפס לכתב יד. האם לא יחס להם חשיבות?

¹⁶ שמות פרק יב (לו) ויסעו בני ישראל מרעמסס סכתה בשש מאות אלה רגלי הגברים לבד משף:

משביל לדוד (לו) מרעמסס סכתה ק"ך מיל וכו'. מדלא כתיב ויסעו מרעמסס ויחנו סכתה כדרך הכתוב בכל מקום אלא ודאי שלא היה שם זמן מסע וזמן חנייה אלא כהרף עין באו ליסע מרעמסס ומצאו עצמן בסוכות:

פסיקתא זוטרתא – ויסעו בני ישראל מרעמסס סכותה. חכמים אמרו סכותה שם מקום, כענין שנאמר ויסעו מסכות ויחנו באיתם (במדבר לג ו), מה איתם מקום אף סכות מקום, אמרו מרעמסס לסכות מזהלך ק"ל פרסה ונסעו ישראל מרעמסס לסכות, לקיים מה שנא' ואשא אתכם על כנפי נשרים (שמות יט ד):

¹⁷ ר' אברהם בן הרמב"ם על בראשית פרק לג פסוק יז – ויעקב נסע סכתה – אין זו סכות אשר נסעו אליה ישראל ממצרים כמו שחשב אבי אבא ז"ל אלא סכות זו בארץ ישראל או קרוב אליה ואותה (סכות היא) על פני מצרים וגבולותיה ושם שני המקומות שזה:

¹⁸ על כנפי נשרים בחי' כנשר על גולויו ירחף הנוכר בתורה כט ע"ש שזה בחי' אמא דמסככא על בניה, בחי' בינה.

מדדגתם כנ"ל. וכשגני אדם יושבים בספות כראוי, על ידי זה הם במדרגתן, ובכחינת תורה. כי התורה היא בחינת (משלי א), "אל תטש תורת אמוך", "אם לבינה תקרא". (שם ב) בשביל זה סמוך לסכות אנו עושים שמחת תורה. וזה סוון ראשי תבות ויעקב נסע ס'בותה ויבן כי בסיון נתנה תורה ואנו במדרגת התורה על ידי מצות סכה כפזר לעיל:

אות (נו) דע שעל ידי מצוות סכה כראוי מתר לו לעסק בבנין ואינו מוסיף לו לממונו כי אמרו רבותינו וזרונים לברכה (במזות ס"ג), העוסק בבנין מתמספן. וטעם הדבר כי מה ענין העניית להבונה, אף טעם הדבר כי מי שבונה בנין צריך לבנות בהכמה, כמו שפתיב (משלי כ"ד), "בהכמה יבנה בית" ובודאי הבונה בהכמה לא יתמספן ואדרבא יתעשר ויתקיים בו בהכמה יבנה בית וכו' ובדעת חדרים ימלאו. אבל מי שבונה בלא חכמה מענישין אותו בעניות, ועל ידי זה יתבנה חכמתו בבחינת (קהלת ט), "חכמת המספן בזיהה", מדה פנגד מדה. ועל ידי מצוות סכה הוא במדרגת תורה כנ"ל והתורה היא מקור כל החכמות בשביל זה מתר לו לבנות, כי בודאי יש לו חכמה, וסימן לדבר ויעקב נסע סכותה ויבן על ידי מצוות סכה התר לו לבנות לב ראשי תבות לו בית. לב זו התורה בית מבראשית, למד מלעיני כל ישראל, הינו כלל התורה וכו':

ליקוטי תפילות תפילה קמ"ה השייכת לתורה רטו

אחת שאלתי מאת ה' אותה אבקש, שבתתי בבית ה' כל ימי חיי לחוות בנעם ה' ולבקר בהיכלו. כי יצפני בסכה ביום רעה יסתיירני בסתר אהלו בצור ירוממני. רבנו של עולם, רחם עלי ברחמיך העצומים ובחסדיך הרבים והגדולים, וזכני לקיים מצוות סכה בזמנה כראוי בכל פרטיה ודקדוקיה וכוונותיה ותרי"ג מצות התלויות בה, ובלב טוב ובשמחה גדולה. ואזכה שיהיו נמשכין אלי המוחין הקדושים והחסדים הגדולים והנפלאים הנמשכין על עמך ישראל בימי חג הסכות הקדוש על ידי מצות סכה הקדושה והנוראה מאד, שאז אמא מספכת על בניה, ואתה פורס ספת רחמים ורחמים עלינו. מלא רחמים, מלא רחמים, רחם עלי למען שמך. אתה ידעת את לבבי, כמה אני רחוק מאד ממצות סכה. וכמה תחנונים ובקשות והפצרות בלי שעור אני צריך להתפלל ולהתחנן לפניך, שתזכני למוחין קדושים כאלה לחסדים כאלה, באפן שאזכה לדעת אמתי, לדעת של אדם, באפן שאזכה מהרה לצאת מבהמה לאדם, שאחוס על עצמי מעתה ולא אעשה עוד מעשה בהמה, רק אזכה מהרה לדעת אמתי שהוא גדר האדם. ואזכה לינק מהשפע של אדם, ולא אינק עוד משפע של בהמה, ואצא ואעלה מהרה מגדר-בהמה לגדר-אדם:

רבנו של עולם, רבנו של עולם, טוב ומטיב לכל ורחמיו על כל מעשיו. חוס וחמל ורחם על הבהמות והחיות, וזכני אותי ואת כל עמך בית ישראל, שלא נפגם במצות סכה כלל, באפן שיהיה יניקתו תמיד משפע של אדם שנמשך מבחינת סכה, ולא נצטרך לינק חס ושלוש, מהשפע של הבהמות, ולא נוציא לעצמנו השפע שלהם חס ושלוש, למען לא נגרם חס ושלוש, מיתות בהמות וחיות בלא זמן. ויקים מקרא שפתיב, אדם ובהמה תושיע ה'. ונאמר, ברוך פרי בטןך ופרי אדמתך, ופרי בהמתך שגר אלפיה ועשתרות צאנה.

ובכן יהי רצון מלפניך מלא רחמים וחסדים, שתשפיע עלינו דעת שלם ואמתי על ידי מצות סכה הקדושה, באפן שזוכה אנחנו וכל עמך בית ישראל הצריכים לבנות בית, שלא יזיק לנו הבנין כלל, ולא יגיע לנו שום סכנה בגוף ונפש וממוז על ידי בנין ביתנו. רק אדרבא נזכה כל אחד ואחד לבנות בית בקדושה ובטהרה גדולה, בהכמה בתבונה ובדעת דקדושה. ויקים מקרא שפתיב, בהכמה יבנה בית ובתבונה יתבונן. ובדעת חדרים ימלאו כל הון יקר ונעים. ונבנה ביתנו לשם ה' לעסק בו בתורה ותפלה, ולהכניס בו אורחים הגונים, עד שיהיה ביתנו בית-תורה ותפלה, בית ועד לחכמים, ונקרא שם בשם ה' אל עולם:

ובכן תזכנו על ידי מצות סכה הקדושה לשמח בשמחה גדולה בשמחת-תורה, לסיים התורה ולהתחילה בשמחה וחדוה גדולה. נגיל ונשיש בזאת התורה כי היא לנו עז ואורה. ותהיה בעזרנו בכל שנה ושנה לקיים מצות סכה בשלמות גדול כל-פה, עד אשר נזכה לקבל את התורה משם מחדש בכל שנה ושנה. כי מסכה יוצאת התורה, עד אשר על ידי בנייתנו לסכה נזכה שיהיה נעשה מאתנו בעצמנו תורה, שכל אחד מישראל יהיה נעשה ממנו תורה, אורייתא וישראל וקודשא בריך הוא בלא חד. וימשך עלינו על ידי מצות סכה הקדושה, קדשת חג השבועות, קדשת חדש סיון, קדשת קבלת התורה: רבנו של עולם, צרכינו מרבים מאד בלי שעור, ודעתנו קצרה לבאר ולפרש חלק אלף ורבבה מהם. רחם עלינו למען שמך, ומלא משאלותינו לטובה ברחמים. וזכני לקיים מצות סכה בזמנה בשלמות, באפן שזוכה לכל מה שבקשנו מלפניך, שלא נגרם חס ושלוש מיתת בהמות וחיות בלא זמן, רק נהיה נזונים ויונקים תמיד משפע של אדם שנמשך מבחינת סכה. ותפרס עלינו ספת שלומך תמיד, ובצל פנפיך תסתירנו. ונזכה כל אחד ואחד המכרח לעסק בבנין, שלא יזיק לו הבנין כלל, רק תשמרנו ותגן עלינו בכח קדשת סכה שעמך ישראל מקימים, שזוכה לבנות הבית בהכמה אמתיית למען שמך לבד. ויהיה ביתנו שמוגדלין בו תורה ותפלה, שזוכה לדבר בביתנו הרבה דברי-תורה ותפלה פפי מה שקבלנו מרבותינו הקדושים. ונזכה להמשיך בתוך ביתנו שפע טובה וברכה ורחמים ורחמים וכל טוב אמתי לנצח, בגשמיות וברוחניות, בזה ובבא. וברחמיך הרבים, תשפיע לנו כל ההוצאות וההצטרכות שצריכים לבנין ביתנו בשפע גדול, ולא יגיע לנו שום עניות, ולא שום חסר על ידי בנין ביתנו. ולא יטרוד אותנו הבנין חס ושלוש, ולא יבלבל אותנו בכל מעבודתך באמת, ותזמין לנו לכל אחד ואחד, עצים המסוגלים לביתו, ויהיו מסודרים בהבנין פפי הסדר הראוי להם מששת ימי בראשית. ותסבב כל הסבות לטובה, באפן שיהיה הבנין רק לטובה בכל האופנים לנו ולבנינו ולכל יוצאי חלצינו:

מלא רחמים, אתה לבד יודע, כל מה שנעשה בענין הבנינים, וכמה סכנות יש בהם, אבל אתה יודע, כמה וכמה מכרחים לבנות ביתם, כי אי-אפשר לשבת בחוץ, ובפרט איש ישראלי שצריך בית לעבודתו לקבל בו שבת ויום-טוב ולהכניס אורחים, ולגדל בו בניו לתלמוד תורה, ומה יעשה בשר-ודם קרוץ מחמור נבער מדעת, ובפרט כמוני היום, לכונן רצונך באמת בענין זה ובכל הענינים. רחם עלינו למען שמך, וזכנו להתנהג תמיד כרצונך באמת. ה' יגמור בעדי, ה' חסדך לעולם, מעשי ידך אל תרף. ויקים בנו מקרא שפתיב, ה' ישמרך מכל רע ישמר את נפשך. ה' ישמר צאתך ובוואף מעתה ועד עולם. ותמהר ותחיש לגאלנו ותבנה בית מקדשנו ותפארתנו. ויקים בנו מקרא שפתיב, והביאותים אל הר קדשי ושמחתים בבית תפילתי, עולותיהם וזבחייהם לרצון על מזבחי, כי ביתי בית תפלה יקרא לכל העמים. יהיו לרצון אמרי פיי והגיון לבי לפניך ה' צורי וגואלי: